తాహా సూరా

పరిచయం

సూరా తాహా మక్కా కాలానికి చెందిన సూరా. ఇందులో 135 ఆయతులు ఉన్నాయి. ఈ సూరా మూడు విషయాలను ముఖ్యంగా నొక్కి చెప్పింది. అవి : తౌహీద్ (ఏక దైవారాధన), ప్రవక్తల పరంపర, మరణించిన తర్వాత మళ్ళీ లేపబడడం. ఈ సూరా ప్రారంభ పదాలైన తా హా అన్న అక్షర సమూహంతో ఈ సూరాకు పేరు పెట్టడం జరిగింది. ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅస) మక్కాలో అవిశ్వాసుల నుంచి ఎదుర్కున్న కష్టాలు, కుట్రలు, దౌర్జన్యాల నేపథ్యంలో ఆయనకు ఊరటగా ఈ సూరా అవతరించింది. ఒక ప్రవక్తగా ఆయన చేయవలసిన పనులను ఈ సూరా వివరించింది. దృఢచిత్తంతో, సహనంతో కృషి చేయాలని ఈ సూరాలో ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅస)కు చెప్పడం జరిగింది. రాత్రింబవలు, సూర్యోదయం సూర్యాస్త మయాల్లో దేవుని ఔన్నత్యాన్ని కొనియాడుతూ ఉండాలని, ఇతరులకు లభించిన వాటి గురించి ఆలోచించరాదని, తన కుటుంబాన్ని దైవప్రార్థనలు చేసేలా ప్రోత్సహించాలని ఈ సూరాలో ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅస)కు అల్లాహ్ ఉపదేశించాడు.

ఈ సూరాలో గత కాలానికి చెందిన ఇద్దరు ప్రవక్తల గురించి ప్రస్తావనలు ఉన్నాయి. మక్కా అవిశ్వాసులు ప్రవక్త ముహమ్మద్(సఅస)ను ఆయన ప్రవక్త పదవి నిరూపించుకోవడానికి మహత్యాలు చూపించాలని సవాలు చేసినప్పుడు ప్రవక్తకు ఊరటనిస్తూ, గత కాలాల ప్రవక్తల వృత్తాంతాన్ని వివరించడం జరిగింది. మొదటి వృత్తాంతం మూసా ప్రవక్త (అస), ఫిర్ఔన్‌లకు సంబంధించినది.

రెండవ కథ ఆదమ్ (అస) గురించినది. ఈ కథను క్లుప్తంగా ప్రస్తావించడం జరిగింది. ఈ కథ దేవుని కారుణ్యాన్ని, క్షమాగుణాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. ఆదమ్ (అస) తన శత్రువైన షైతాన్ మాటలు విని అల్లాహ్ ఆదేశాన్ని అతిక్రమించినప్పటికీ అల్లాహ్ ఆయన పట్ల కారుణ్యాన్ని చూపాడు. ఈ సూరాలో తీర్పుదినం గురించిన వర్ణన వివరంగా ఉంది.

20. తాహా [1] సూరా

سُوْرَةُ طٰهٰ

అవతరణ :మక్కా ఆయతులు : 135

అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన అల్లాహ్ పేరుతో

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1 - 2 తా హా. (ఓ ముహమ్మద్ - సఅసం!) మేము ఈ ఖుర్ఆన్‌ను నీపై అవతరింపజేసింది నువ్వు కష్టాల్లో పడడానికి కాదు [2] -

طٰهٰ ۝١ مَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰٓى ۝٢

3 అల్లాహ్‌కు భయపడేవాని బోధనార్థం మాత్రమే (దీనిని అవతరింపజేశాము).

اِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَنْ يَّخْشٰى ۝٣

4 భూమినీ, ఎత్తయిన ఆకాశాలనూ సృష్టించిన వాని తరఫున ఇది అవతరింపజేయబడింది.

تَنْزِيْلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوٰتِ الْعُلٰى ۝٤

5 ఆ కరుణామయుడు అర్ష్ (సింహాసనము) పై ఆసీనుడై ఉన్నాడు. [3]

اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى ۝٥

1. హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఇస్లాం స్వీకరించటానికి పలువురు పలు కారణాలు వ్యక్తం చేశారు. వాటిలో ఒకటి తాహా సూరా పారాయణం. హజ్రత్ ఉమర్ తన బావగారినీ, చెల్లెలినీ దండించే ఉద్దేశంతో వాళ్ళ ఇంటికి వెళ్ళారు. అయితే అక్కడ ఆయన తాహా సూరా పఠనాన్ని విని, ప్రభావితులై ఇస్లాం స్వీకరించినట్లు కొన్ని చారిత్రక ఆధారాల ద్వారా తెలుస్తోంది (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

2. (ఓ ముహమ్మద్!) మేము ఈ ఖుర్ఆన్ గ్రంథాన్ని భక్తిపరాయణుల ఉపదేశం కోసం అవతరింపజేశాము. ఈ అవిశ్వాసులు విశ్వసించనంతమాత్రాన నువ్వు దుఃఖంతో కుమిలి పోవలసిన అవసరం లేదు. "వాళ్ళు విశ్వసించటం లేదన్న బాధతో, నువ్వు వారి వెనుక బాధతో కుమిలి కుమిలి, నీ ప్రాణాలకు ముప్పు కొనితెచ్చుకుంటావా ఏమిటీ?" (అల్ కహఫ్-6). మేము ఈ గ్రంథాన్ని ఒక జ్ఞాపికగా అవతరింపజేశాము. మానవ నైజంలో, ఆంతర్యంలో దాగివున్న దేవుని ఏకత్వపు భావన ప్రస్ఫుటం కావాలన్నదే దీని ఉద్దేశ్యం. అంతేగాని నిన్ను కష్టాల్లో పడవేయాలన్నది ఎంతమాత్రం కాదు.

3. అల్లాహ్ అర్ష్ అనే పీఠంపై ఆసీనుడై ఉన్నాడని ఆయతులో చెప్పబడింది. కాబట్టి దాన్ని యథాతథంగా విశ్వసించటం మన విధి. ఏవిధంగా ఆసీనుడయ్యాడు? లాంటి ప్రశ్నలు మనకు అనవసరం.

لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ وَمَا بَیْنَهُمَا
وَمَا تَحْتَ الثَّرٰی ۝٦

6 ఆకాశాలలో, భూమిలో ఆ రెండింటి
మధ్యనా, ఇంకా (నేల) అట్టడుగు భాగాన
ఉన్న ప్రతిదీ ఆయనదే.[4]

وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاِنَّهٗ یَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰی ۝٧

7 నువ్వు మాటను బిగ్గరగా పలికినా
(ఫరవాలేదు). ఆయనైతే మెల్లగా
(పలికినా), అతి గోప్యంగా విన్నవించు
కున్నా ప్రతిదీ తెలుసుకుంటాడు.[5]

اَللّٰهُ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ؕ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰی ۝٨

8 ఆయనే అల్లాహ్. ఆయన తప్ప మరో
ఆరాధ్యుడు లేడు. సుందరమైన పేర్లన్నీ
ఆయనవే.[6]

وَهَلْ اَتٰىكَ حَدِیْثُ مُوْسٰی ۝٩

9 మూసా వృత్తాంతం నీకు చేరిందా?

اِذْ رَاٰ نَارًا فَقَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوْۤا اِنِّیْۤ اٰنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّیْۤ
اٰتِیْكُمْ مِّنْهَا بِقَبَسٍ اَوْ اَجِدُ عَلَی النَّارِ هُدًی ۝١٠

10 అతను నిప్పును చూసినప్పుడు తన
ఇంటివారితో, "కాస్సేపు ఆగండి. నాకు
నిప్పు కనిపించింది. వీలైతే కొంత నిప్పును
అందులో నుంచి మీకోసం తెస్తాను లేదా
(కనీసం) ఆ మంట ఉన్న చోటునుంచి
దారినయినా కనుగొంటాను" అన్నాడు.[7]

4. **'సరా'** (اَلثَّرٰی) అంటే భూమిలో అత్యంత అడుగున ఉండే భాగం అని అర్థం.

5. దైవధ్యానం చేసినా, ఆయనకు ఏదన్నా విన్నపం చేసుకున్నా బిగ్గరగా చేయనవసరం లేదు. ఎందుకంటే ఆయన అతి నెమ్మదిగా చెప్పినా గ్రహిస్తాడు. లేక **'అఖ్ఫా'** (اَخْفٰی) అన్న మాటకు అర్థం ఇది కూడా కావచ్చు. మానవుల విధివ్రాత గురించి కూడా ఆయనకు తెలుసు. ప్రళయదినం వరకు ఎవరి విషయంలో ఏం జరుగుతుందో ఆయనకు తెలుసు. అయితే ఈ విషయాలను ఆయన మానవులకు తెలియకుండా రహస్యంగా ఉంచాడు.

6. ఏ గుణగణాలైతే ఆయన గురించి వివరించబడ్డాయో వాటికి ఆయన అన్ని విధాలా తగినవాడు. ఆయన పిలువబడే అత్యుత్తమ నామాలు కూడా ఆయనకే శోభాయమానం. ఆయన తప్ప మరో ఆరాధ్య దైవం లేడు. ఆయనకు గల పేర్లు ఇంకొకరికి లేవు. కాబట్టి వాటి సారాన్ని గ్రహించి ఆయన ఆగ్రహం గురించి ప్రజలను హెచ్చరించాలి. ఆయన పట్ల విశ్వాస భావం జనింపజేయాలి. ఆయనకే విధేయత చూపాలి. ఆయన్నే ప్రేమించాలి. మానవుడు రేపు ఆ సార్వభౌముని సమక్షంలో హాజరయ్యేటప్పుడు అవమాన భారంతో కుంచించుకుపోయే పరిస్థితి రాకుండా జాగ్రత్తపడాలి.

7. హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) తన సతీమణి (ఒక కథనం ప్రకారం హజ్రత్

11 తీరా అతను అక్కడకు చేరుకోగానే, ఈ పిలుపు వచ్చింది[8]: "ఓ మూసా!	فَلَمَّآ اَتٰىهَا نُوْدِيَ يٰمُوْسٰى ⑪
12 "నేనే నీ ప్రభువును. నువ్వు నీ చెప్పులు విడువు.[9] ఎందుకంటే (ఇప్పుడు) నువ్వు పవిత్రమైన 'తువా'లోయలో ఉన్నావు.[10]	اِنِّيْٓ اَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ ۚ اِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ⑫

షుఐబ్ అలైహిస్సలాం పుత్రిక అయిన అఖ్తర్)ని వెంటబెట్టుకుని మద్యన్ ప్రదేశం నుంచి తన తల్లి దగ్గరకు వెళుతున్నప్పుడు జరిగిన సంఘటన ఇది. రాత్రి వేళ అది. నలువైపులా అంధకారం అలుముకుని ఉంది. ముందుకు పోవలసిన దారి ఏదో తెలియక ఇబ్బందిపడసాగారు. కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల ప్రకారం ఆయన సతీమణికి ప్రసవ సమయం ఆసన్నమైంది. ఆ సమయంలో ఆమెకు వేడి (చలిమంట) అవసరమయింది. లేదా తీవ్రమయిన చలిమూలంగా వారికి చలిమంట వేసుకోవాలనిపించింది. అంతలోనే వారికి కొంతదూరంలో అగ్నిమంటలు కానవచ్చాయి. అప్పుడాయన తన ఇంటివారిని – అంటే ఇల్లాలిని – ఉద్దేశించి, (సేవకుడు, కొడుకు కూడా ఉండటం వల్ల బహువచనంలో సంబోధించారని కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు). "మీరిక్కడే ఉండండి. మీకోసం కొంత నిప్పును తేగలనేమో! లేదా కనీసం అక్కణ్ణుంచి వెళ్ళే దారైనా కానవస్తుందేమో తెలుసుకుని వస్తాను" అని చెప్పారు మూసా (అలైహిస్సలాం).

8. మూసా (అలైహిస్సలాం) అగ్ని ఉన్నచోటికి వెళ్ళగానే అక్కడ ఒక చెట్టునుంచి (ఖసస్ సూరా 30వ ఆయతులో ఉంది) ఈ పిలుపు వినవచ్చింది.

9. **"చెప్పులు విడువు"** అని ఎందుకు అనబడింది? చెప్పులు విడువటం వల్ల మనిషిలో అణకువ, వినమ్రత పెంపొందుతాయన్న ఉద్దేశంతో ఈ మేరకు ఆజ్ఞాపించబడిందని కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. ఆయన తొడిగిన చెప్పులు గాడిద చర్మంతో చేయబడినవనీ, శుద్ధి చేయకుండానే ఆయన వాటిని ధరించటం వల్ల అపవిత్రంగా పరిగణించబడ్డాయని మరికొందరు వ్యాఖ్యానించారు. అయితే ఈ వ్యాఖ్య పొంతన లేకుండా ఉంది. శుద్ధిచేయని చెప్పులను ఎవరయినా ఎందుకు వేసుకుంటారు? అన్నది ఒక ప్రశ్న. ఆ లోయ, ఆయతులో చెప్పబడినట్లు పవిత్రమైన లోయ కావటం చేత ఆ మేరకు ఆజ్ఞాపించబడి ఉండవచ్చు బహుశా. ఈ నేపథ్యంలో రెండు విషయాలు గమనించదగినవి : 1. ఆ లోయ పవిత్రమైనది. దాని పవిత్రతను కాపాడటం అవసరం. 2. చెప్పులు విడిచి నగ్నపాదాలతో నిలబడితే ఆ లోయ పవిత్రతా ప్రభావం ఎక్కువగా మూసా (అలైహిస్సలాం)లో ప్రవేశించే అవకాశం ఉంటుంది – యదార్థం అల్లాహ్‌కే ఎరుక.

10. **'తువా'** (طُوًى) అనేది ఒక పర్వత లోయ.

13 “నేను నిన్ను ఎన్నుకున్నాను.[11] ఇప్పుడు వహీ ద్వారా అందజేయబడే దంతా శ్రద్ధగా విను –

وَاَنَا اخۡتَرۡتُكَ فَاسۡتَمِعۡ لِمَا يُوۡحٰى ۝١٣

14 “నిశ్చయంగా నేనే అల్లాహ్‌ను. నేను తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడు. కాబట్టి నువ్వు నన్నే ఆరాధించు.[12] నన్ను జ్ఞాపకం చేయటానికి నమాజును నెలకొల్పు.[13]

اِنَّنِىۡۤ اَنَا اللّٰهُ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّاۤ اَنَا فَاعۡبُدۡنِىۡ ۙ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكۡرِىۡ ۝١٤

15 “ప్రళయ ఘడియ రావటం తథ్యం. ప్రతి వ్యక్తి తన కృషికి తగ్గ ప్రతిఫలం పొందటానికి ఆ సమయాన్ని నేను గోప్యంగా ఉంచదలిచాను.

اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ اَكَادُ اُخۡفِيۡهَا لِتُجۡزٰى كُلُّ نَفۡسٍۢ بِمَا تَسۡعٰى ۝١٥

11. అంటే ప్రవక్త పదవి కోసం నిన్ను ఎంపిక చేశాను. నీతో సంభాషించదలిచాను. నీ ద్వారా జనులకు సన్మార్గం చూపదలిచాను.

12. షరీయతుకు సంబంధించిన ఆదేశాలలో ఇది మొట్టమొదటిది; అత్యంత ముఖ్యమైన దీను. ప్రతి మనిషీ దీనికి కట్టుబడి ఉండాల్సిందే. దైవత్వం ఆయన స్వంతమైనపుడు, ఆరాధనలు, అర్చనలు కూడా ఆయనకే చెందాలి మరి!

13. ఇబాదత్ (దాస్యం, ఆరాధన) గురించి చెప్పిన తరువాత, నమాజును నెలకొల్పమని తాకీదు చేయటం గమనార్హం. ‘ఇబాదత్’ (ఆరాధన)లో నమాజు కూడా అంతర్భాగమే. అయినప్పటికీ నమాజు గురించి ప్రత్యేకంగా ఆదేశించటాన్నిబట్టి దాని ప్రాముఖ్యం అవగతం అవుతోంది. ‘నా జ్ఞాపకం నిమిత్తం నమాజును స్థాపించు’ అని చెప్పటం విశేషం! దైవనామస్మరణ కోసం మనిషి ఆరాధన చేస్తాడు. మరి ఆరాధనలో నమాజుకు గల ప్రాముఖ్యం ఎనలేనిది.

మరో భావం ఇది: నేను నీకు జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా నమాజు చెయ్యి. – అలసత్వానికి గురై ఉన్నప్పుడు, నిద్ర ముంచుకు వస్తున్నప్పుడు కాకుండా ఆ స్థితి నుండి బయటపడిన తర్వాత నేను గుర్తుకు రాగానే నమాజ్ చేయి అని కూడా దీనికి భావం కావచ్చు. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు : “ఎవరైనా నమాజు చేయకుండా నిద్రపోతే, లేక మరుపుకు లోనవుతే జ్ఞాపకం రాగానే దాన్ని నెరవేర్చాలి. అదే దీని పరిహారం” (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ మవాఖీత్ ; ముస్లిం – కితాబుల్ మసాజిద్).

16 “అయితే దానిని నమ్మకుండా, తన కోర్కెల వెనుక పరుగెత్తేవాడు ఎవడయినా నిన్ను ఆ విషయంలో అడ్డు తగలకూడదు సుమా! అన్యథా నువ్వు కూడా వినాశానికి గురవుతావు[14] (జాగ్రత్త!)”

فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰىهُ فَتَرْدٰى ﴿١٦﴾

17 “నీ కుడిచేతిలో ఉన్నదేమిటి ఓ మూసా?!” (అని దేవుడు ప్రశ్నించగా)

وَمَا تِلْكَ بِيَمِيْنِكَ يٰمُوْسٰى ﴿١٧﴾

18 “ఇది నా చేతి కర్ర. దీన్ని ఊతగా చేసుకుంటాను. దీంతో నా మేకల కోసం ఆకులు రాలుస్తాను. దీనివల్ల నాకింకా ఎన్నో ప్రయోజనాలున్నాయి” అని (మూసా) బదులిచ్చాడు.

قَالَ هِيَ عَصَايَ ۚ اَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَاَهُشُّ بِهَا عَلٰى غَنَمِيْ وَلِيَ فِيْهَا مَاٰرِبُ اُخْرٰى ﴿١٨﴾

19 “ఓ మూసా! దాన్ని పడవెయ్యి” అన్నాడు (అల్లాహ్).

قَالَ اَلْقِهَا يٰمُوْسٰى ﴿١٩﴾

20 అతను దాన్ని పడవెయ్యగానే, అది పాముగా మారి పరుగెత్తసాగింది.

فَاَلْقٰىهَا فَاِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعٰى ﴿٢٠﴾

21 (అల్లాహ్) ఇలా సెలవిచ్చాడు : “దాన్ని పట్టుకో. భయపడకు. మేము వెంటనే దాన్ని పూర్వ స్థితిలోకి తీసుకువస్తాము.”[15]

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ ۫ سَنُعِيْدُهَا سِيْرَتَهَا الْاُوْلٰى ﴿٢١﴾

22 నీ చేతిని చంకలో నొక్కి పెట్టు. అది ఎలాంటి లోపం లేకుండా తెల్లగా (ధగ ధగా) మెరిసిపోతూ వస్తుంది.[16] ఇది రెండవ మహిమ.

وَاضْمُمْ يَدَكَ اِلٰى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوْٓءٍ اٰيَةً اُخْرٰى ﴿٢٢﴾

---

14. ఒకవేళ ఇతరుల మాట విని నీలో పరలోకం పట్ల విశ్వాసం సన్నగిల్లినా, లేక పరలోకాన్ని నువ్వు స్మరించకపోయినా అది నీ పతనానికి దారితీస్తుంది.

15. దైవప్రవక్త హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం)కు వొసగబడిన మహిమలలో ఇదొకటి.

16. ‘ఏ లోపమూ లేకుండా తెల్లగా ప్రకాశిస్తూ వస్తుంది’ అంటే ఇంతకుముందు చేతికి ఏదో లోపం లేక వ్యాధి ఉండేదేమో! అన్న అనుమానం రావచ్చు. బహుశా చేతికి బొల్లి (తెల్లమచ్చలు) ఉండేదేమో! అనుకోవచ్చు. కాని అదేమీ కాదు. వాస్తవానికి

23 "నీకు మా గొప్ప సూచనలను చూప
టానికే ఇదంతా చేస్తున్నాము."

لِنُرِيَكَ مِنْ اٰيٰتِنَا الْكُبْرٰى ﴿٢٣﴾

24 "ఇక నువ్వు ఫిరౌను వద్దకు వెళ్ళు.
వాడు తలబిరుసుగా తయారయ్యాడు."[17]

اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ﴿٢٤﴾

25 అప్పుడు మూసా ఇలా విన్నవించు
కున్నాడు : "ఓ నా ప్రభూ! నా కోసం నా
ఛాతీ (మనసు)ని విశాలమైనదిగా చేయి.

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِيْ صَدْرِيْ ﴿٢٥﴾

26 "నా కార్యాన్ని నా కోసం సులభతరం
చేయి.

وَيَسِّرْ لِيْٓ اَمْرِيْ ﴿٢٦﴾

27 – 28 "ప్రజలు నా మాటను బాగా
అర్థం చేసుకోగలిగేలా నా నాలుక ముడిని
కూడా విప్పు.

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِيْ ﴿٢٧﴾
يَفْقَهُوْا قَوْلِيْ ﴿٢٨﴾

29 "నా కుటుంబంలో నుంచి ఒకతన్ని
నాకు సహాయకునిగా నియమించు.

وَاجْعَلْ لِّيْ وَزِيْرًا مِّنْ اَهْلِيْ ﴿٢٩﴾

30 "అంటే, నా సోదరుడైన హారూనును
(నియమించు)!

هٰرُوْنَ اَخِي ﴿٣٠﴾

31 "అతని ద్వారా నా బలాన్ని పెంచు.

اشْدُدْ بِهٖٓ اَزْرِيْ ﴿٣١﴾

32 "నా కార్యంలో అతన్ని నా
భాగస్థునిగా[18] చేయి.

وَاَشْرِكْهُ فِيْٓ اَمْرِيْ ﴿٣٢﴾

ఇది మూసాకు ప్రసాదించబడిన రెండవ మహిమ. ఈ విషయాన్నే దివ్య ఖుర్ఆన్ మరోచోట ఇలా చెప్పింది: "ఫిరౌను మరియు అతని పెద్దల ముందు ఉంచటానికి నీ ప్రభువు తరఫున వొసగబడిన రెండు నిదర్శనాలివి." (అల్ ఖసస్ – 32)

17. ఈ సందర్భంగా దేవుడు ఫిరౌను ప్రస్తావన తీసుకురావటానికి కారణం లేకపోలేదు. ఆ కాలంలో ఫిరౌను చక్రవర్తి మూసా (అలైహిస్సలాం) జాతివారైన ఇస్రాలీయులపై అణచివేత చర్యలకు పాల్పడి, వారిని బానిసలుగా చేసుకునేవాడు. అదీగాక వాడు మరీ బరితెగించి పోయాడు. రాజ్యంలో చెలరేగిపోతూ తనంతటివాడు లోకంలో లేడని చెప్పసాగాడు. "నేనే మీ సర్వోన్నత ప్రభువును" అని ప్రగల్భాలు పలికే వరకూ వచ్చింది వాడి వ్యవహారం.

18. ఒకప్పుడు మూసా (అలైహిస్సలాం) ఫిరౌను అంతఃపురంలో పెరుగుతున్నప్పుడు

كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾

33 “తద్వారా మేమిద్దరం నీ పవిత్రతను అత్యధికంగా కొనియాడగలగటానికి!

وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾

34 “నిన్ను అత్యధికంగా స్మరిస్తూ ఉండ టానికి!![19]

إِنَّكَ كُنتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

35 “నిశ్చయంగా నువ్వు మమ్మల్ని బాగా కనిపెట్టుకుని ఉండేవాడవు.”[20]

ఖర్జూరం లేక ముత్యం బదులు నిప్పు రవ్వ నోట్లో వేసుకున్నారు. దాంతో ఆయన నాలుక కాలింది. మాట్లాడేటప్పుడు కొంత నత్తి వచ్చింది అని ఒక కథనం ఉంది (ఇబ్నె కసీర్).

ఫిరౌను వద్దకు వెళ్ళి నా సందేశాన్ని వినిపించు అని అల్లాహ్ తరఫున ఆదేశించబడి నపుడు మూసా మదిలో రెండు సందేహాలు మెదిలాయి. ఒకటి : అసలే వాడు పెద్ద అహంకారి. నిరంకుశ చక్రవర్తి. తానే లోకానికి ప్రభువునని ప్రకటించే వరకూ పోయాడు. రెండు : అంతకుముందు మూసా చేతిలో ఫిరౌన్ జాతికి చెందిన ఒక వ్యక్తి చచ్చిపోయాడు. అందుకే ఆ సమయంలో మూసా తన ప్రాణాలను కాపాడుకునే ఉద్దేశంతో ఆ రాజ్యం విడిచి పారి పోయారు. ఒకవైపు ఫిరౌను తలబిరుసుతనం, మరోవైపు తన వల్ల జరిగిన అవాంఛనీయ సంఘటన! ఇవిగాక మరో భయం కూడా ఆయన్ని వెంటాడసాగింది. అదే నత్తివల్ల స్పష్టంగా మాట్లాడలేకపోవటం. అందుకే ఆయన, ప్రభూ! నా హృదయ కవాటాలను తెరువు. దైవదౌత్య బాధ్యతను సజావుగా నిర్వర్తించేలా నాకు ఓరిమిని ప్రసాదించు అని ప్రార్థించారు. ఫిరౌన్ కొలువులో నీ సందేశాన్ని చాలా స్పష్టంగా అందజేసేలా నా నాలుక ముడిని విప్పు. అవసరమైతే నాకు ఎదురయ్యే ప్రశ్నలకు సరైన సమాధానాలు ఇవ్వగలిగేలా నాకు తోడ్పడు అని వేడుకున్నారు. దాంతోపాటు ‘నా సోదరుడైన హారూన్‌ను నాకు సహాయకునిగా నియమించు’ అని విన్నవించుకున్నారు (హారూన్ మూసా కన్నా వయసులో పెద్దవారని కొన్ని ఉల్లేఖనాల ద్వారా తెలుస్తోంది). ఆయతు (29)లో **‘వజీర్’** (وَزِيرًا) అని అనబడింది. వజీర్ అంటే కార్యభారం మోసేవాడు అని అర్థం. అంటే రాజుగారి కార్యభారాన్ని మోసే మంత్రి లాంటివాడు అన్నమాట!

19. ఈ విధంగా మేమిద్దరం కలిసి దైవదౌత్య కార్యక్రమాన్ని నిర్వర్తించటంతో పాటు నీ స్తోత్రం చేస్తాము. నీ గొప్పదనాన్ని, పవిత్రతను కొనియాడుతూ ఉంటాము.

20. సర్వకాల సర్వావస్థల్లో మమ్మల్ని గమనిస్తూ ఉండేవాడవు నీవే. బాల్యంలో నువ్వు మాపై అమితంగా దయదలిచావు. ఇప్పుడు కూడా నీ కటాక్షాన్ని మాపై ప్రసరింప జేస్తూ ఉండు.

36 (అల్లాహ్ ఈ విధంగా) సెలవిచ్చాడు: "మూసా! నువ్వు అడిగినవన్నీ నీకు ఇవ్వ బడ్డాయి.[21]

قال قد أوتيت سؤلك يموسى ﴿٣٦﴾

37 "మేము నీకు మరో మహోపకారం కూడా చేసి ఉన్నాము.[22]

ولقد مننا عليك مرة أخرى ﴿٣٧﴾

38 "అప్పట్లో మేము నీ తల్లికి పంపిన సందేశం ఇది –

إذ أوحينا إلى أمك ما يوحى ﴿٣٨﴾

39 'నువ్వు అతన్ని (మూసాను) పెట్టెలో పెట్టి నదిలో వదిలిపెట్టు. ఆ తరువాత నది ఆ పెట్టెను ఒడ్డుకు చేరుస్తుంది. నాకూ, ఇతనికీ శత్రువు అయినవాడు దాన్ని తీసు కుంటాడు.'[23] "అప్పుడు నేను నా తరఫున ఓ ప్రత్యేకమైన ప్రేమానురాగాన్ని నీపై వేశాను.[24] నువ్వు నా కనుసన్నలలో[25] పోషించబడేందుకే ఈ ఏర్పాటు చేశాను.

أن اقذفيه في التابوت فاقذفيه في اليم فليلقه اليم
بالساحل يأخذه عدو لي وعدو له وألقيت عليك محبة
مني ولتصنع على عيني ﴿٣٩﴾

21. మూసా అలైహిస్సలామ్ అల్లాహ్‌ను తన నత్తిని పూర్తిగా తొలగించమని దుఆ చేయలేదు కాబట్టి ఆ తర్వాత కూడా ఆయనకు నత్తి ఉండిందని భావించటం సరికాదు. ఎందుకంటే ఈ ఆయతు ద్వారా అల్లాహ్ ఆయనకు ఉన్న నత్తి మొత్తాన్ని దూరం చేసినట్లు తెలుస్తోంది. పోతే ఫిరౌన్ దుర్మార్గుడు మూసా ప్రవక్తను ఉద్దేశించి "మాట్లాడటం కూడా చేతకానివాడు" అని అనటం (జుఖ్రుఫ్ : 52వ ఆయతు); దీనికి సమాధానం ఏమిటంటే బహుశా అతను మూసా ప్రవక్తగారి పాత స్థితిని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఆ మాట అని ఉంటాడు.

22. మూసా (అలైహిస్సలాం) ప్రార్థనను ఆలకించి, ఆమోదముద్ర వేయటంతో పాటు అతనికి మరింత ధైర్యాన్ని నూరిపోసేందుకు బాల్యంలో అతనికి చేసిన మహోపకారాన్ని కూడా దేవుడు ఈ సందర్భంగా జ్ఞాపకం చేశాడు. ఒకప్పుడు పుట్టిన మగ శిశువును ఫిరౌను చక్రవర్తి చంపేస్తాడన్న భయంతో మూసా తల్లి దైవ సంకేతం ప్రకారం ఆయన్ని పెట్టెలో పెట్టి నదిలోకి వదలిపెట్టేసింది.

23. అటు దైవానికి, ఇటు స్వయంగా మూసాకు కూడా బద్ధ విరోధి అయిన ఫిరౌను చక్రవర్తి, నదిలో తేలియాడుతూ వచ్చి ఒడ్డున రాజ మహలును తాకిన ఆ పెట్టెను

إِذْ تَمْشِىٓ أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُۥ
فَرَجَعْنَٰكَ إِلَىٰٓ أُمِّكَ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۚ وَقَتَلْتَ

40 “(జ్ఞాపకం చేసుకో) అప్పుడు నీ అక్క (పెట్టె నదిలో కొట్టుకుపోతున్న వైపుకే) నడుస్తూ వచ్చి, “మీరు గనక సెలవిస్తే ఇతన్ని చక్కగా సాకే[26] వారిని చూపిస్తాను” అని అంటుంది. ఈ ఉపాయం ద్వారా – నీ తల్లి కంటిచలువ కోసం, ఆమె దుఃఖించకుండా ఉండటం కోసం మేము మళ్లీ నిన్ను నీ తల్లి దగ్గరకు చేర్చాము. ఆ తరువాత నువ్వు ఒక వ్యక్తిని చంపావు.[27] ఆ

తీసి, తెరచిచూశాడు. అందమైన, అమాయకుడైన ఆ పసివాణ్ణి పెంచుకుందామని అతని భార్య ప్రాధేయపడింది. భార్య కోరికను ఫిరౌను మన్నించాడు.

24. ఆ విధంగా అల్లాహ్ ఫిరౌను మనసులో లేదా జనుల హృదయాలలో ఆ బాలుడిపట్ల అనిర్వచనీయమైన అవ్యాజానురాగాలను నూరిపోశాడు.

25. దైవలీల కూడా ఎలా ఉంటుందో చూడండి! ఏ పిల్లవాడు తన నిరంకుశ అధికారానికి ముప్పుగా పరిణమిస్తాడోనని ఫిరౌన్ తన రాజ్యంలో పుట్టే మగబిడ్డలందరినీ దారుణంగా చంపటం ఆనవాయితీగా చేసుకున్నాడో ఆ పిల్లవాణ్ణే అల్లాహ్ ఆ కిరాతకుని అంతఃపురంలో పెరిగిపెద్దవాడయ్యే అపూర్వమైన ఏర్పాటు చేశాడు. రాణిగారి దయా దాక్షిణ్యాలు ఆ పసికందుకు లభిస్తున్నాయి. కన్నతల్లి వెచ్చని ఒడిలో ఆ పసివాడు ఆమె చనుబాలు త్రాగుతున్నాడు. ఆ విధంగా అతనికి పాలు పట్టినందుకు ఆ దుర్మార్గుని నుంచి ఆ తల్లికి జీతం కూడా లభిస్తోంది. అదీ విచిత్రం! విశేషం!!

26. పెట్టెను నదిలో వదలిపెట్టినప్పుడు జరిగిన సంఘటన ఇది. చక్రవర్తి తన మగబిడ్డను చంపేస్తాడేమోనన్న భయం కొద్దీ అతన్ని పెట్టెలో ఉంచి నదిలో వదిలేసింది. కాని ఉండబట్ట లేక తన కూతురును ఆ పెట్టెను వెంబడించమని కోరింది. ఆ పెట్టె ఏ ఒడ్డుకు చేరుతుందో, చివరకు ఏమవుతుందో గమనిస్తూ ఉండమని సూచించింది. దైవప్రణాళిక ననుసరించి హజ్రత్ మూసా సురక్షితంగా ఫిరౌను అంతఃపురానికి చేరుకున్నారు. పాలు తాగే వయస్సు. అందుకే పాలుపట్టే స్త్రీలు ఆఘ మేఘాలమీద రప్పించబడ్డారు. ఊహు! మూసాకు ఎవరి పాలూ సహించలేదు. మరోవైపు ఈ దృశ్యాన్ని మూసా అక్క ఆసక్తితో గమనిస్తూ ఉంది. అదను చూసి ఆమె జోక్యం చేసుకుంది. “మీరు గనక అనుమతిస్తే ఈ పసివాణ్ణి చాలా చక్కగా సాకి, మీ సమస్యను పరిష్కరించే ఒకామెను పిలుచుకువస్తాన”ని ప్రతిపాదించింది. అంతకన్నా వారికి కావలసిందే ముంటుందీ? ‘సరే’ అన్నారు. అంతే, ఆమె పరుగు పరుగున వచ్చి తన తల్లిని, – మూసా కన్న తల్లిని – పిలుచుకుని వెళ్ళింది. అప్పటి వరకూ ఏడుస్తూ

نَفْسًا فَنَجَّيْنٰكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنّٰكَ فُتُوْنًا ۫ فَلَبِثْتَ سِنِيْنَ فِيْٓ اَهْلِ مَدْيَنَ ۙ ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يّٰمُوْسٰى ﴿٤٠﴾

గండం నుంచి కూడా మేము నిన్ను కాపాడాము. ఆ విధంగా మేము నిన్ను బాగా పరికించాము.[28] అటు పిమ్మట నువ్వు అనేక సంవత్సరాలపాటు మద్‌యను ప్రజల మధ్య గడిపావు.[29] ఆ తరువాత (మా) నిర్ణయం ప్రకారం ఓ మూసా! ఇదిగో, ఇలా వచ్చావు.[30]

وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِيْ ﴿٤١﴾

41 "నేను ప్రత్యేకంగా నా కోసం నిన్ను ఎంపిక చేసుకున్నాను.

اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوْكَ بِاٰيٰتِيْ وَلَا تَنِيَا فِيْ ذِكْرِيْ ﴿٤٢﴾

42 "ఇప్పుడు నువ్వూ, నీ సోదరుడూ నా సూచనలను తీసుకుని వెళ్లండి. (జాగ్రత్త!) నా ధ్యానం పట్ల బద్ధకం చూపకూడదు సుమా![31]

ఉన్న ఆ అబ్బాయిని ఆ యమ్మ తన వెచ్చని ఒడిలోకి తీసుకుని చనుబాలిచ్చేసరికి గుటకలు వేస్తూ పాలు త్రాగాడు.

27. ఇది దేవుని మరో మహోపకారం. యుక్తవయస్సుకు చేరిన మూసా అసంకల్పికంగా ఒక ఫిరౌనీయుణ్ణి ఒక గుద్దు గుద్దేసరికి అతడు చచ్చి ఊరుకున్నాడు. ఈ సంఘటన ఖసస్ సూరాలో రానున్నది.

28. ఓ మూసా! మేము నిన్ను బాగా పరీక్షించాము. పరిపరి విధాలుగా మా గీటురాయిపై పరికించి చూశాము. ఉదాహరణకు : మగపిల్లలను ఊచకోత కోసే సంవత్సరంలోనే నీకు జన్మనిచ్చాము. నీ తల్లి నిన్ను నదీప్రవాహంలో వదిలిపెట్టింది. రాజ్యంలోని ఆయాలందరి పాలూ నీకు నిషేధించబడ్డాయి. నువ్వు ఒకప్పుడు ఫిరౌను గడ్డాన్ని పట్టుకున్నప్పుడే వాడు నిన్ను హతమార్చాలనుకున్నాడు. కాని అలా జరగలేదు. నీ చేత ఖిబ్తీ జాతీయుడొకడు చంపబడ్డాడు. ఇన్ని కష్టాలు ఎదురైనా మేము నిన్ను కాపాడుకుంటూ వచ్చాము.

29. ఆ వ్యక్తిని చంపిన తరువాత నువ్వు ప్రాణ భయంతో మద్‌యన్ ప్రాంతానికి వెళ్ళి ఏళ్లతరబడి అక్కడ ఉన్నావు.

30. రావలసిన సమయంలోనే నువ్వు ఈ పవిత్ర లోయలోకి వచ్చావు. ఎందుకంటే ఇక్కడే, ఈ సమయంలోనే నువ్వు నాతో సంభాషించాలని విధివ్రాతలో లిఖించబడి ఉంది. నువ్వు నా ప్రవక్తగా నియుక్తం కాబోతున్నావని కూడా వ్రాయబడింది. లేక

43 "మీరిద్దరూ ఫిరౌను వద్దకు వెళ్లండి. వాడు మరీ బరితెగించిపోయాడు.

اِذْهَبَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ۝٤٣

44 "వాడితో కాస్త మృదువుగా మాట్లాడండి[32] – బహుశా వాడు అర్థం చేసుకోవచ్చు లేదా భయపడవచ్చు."

فَقُوْلَا لَهٗ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهٗ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشٰى ۝٤٤

45 "ప్రభూ! వాడు మాపై దౌర్జన్యానికి పాల్పడతాడేమోననీ లేదా (తలబిరుసుతనంతో) హద్దుమీరి పోతాడేమోనని మాకు భయంగా ఉంది"అని వారిద్దరూ అన్నారు.

قَالَا رَبَّنَآ اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَّفْرُطَ عَلَيْنَآ اَوْ اَنْ يَّطْغٰى ۝٤٥

46 "మీరు ఏమాత్రం భయపడకండి. నేను మీతోనే ఉన్నాను. అంతా వింటూ, చూస్తూ ఉంటాను" అని సమాధానమిచ్చాడు ఆయన.[33]

قَالَ لَا تَخَافَآ اِنَّنِيْ مَعَكُمَآ اَسْمَعُ وَاَرٰى ۝٤٦

47 "మీరు అతని దగ్గరకు వెళ్ళి ఇలా అనండి : 'మేము నీ ప్రభువు తరఫున పంపబడిన సందేశహరులము. నువ్వు ఇస్రాయీలు సంతతి వారిని మా వెంట పంపించు. వారిని పీడించకు. మేము నీ

فَاْتِيٰهُ فَقُوْلَآ اِنَّا رَسُوْلَا رَبِّكَ فَاَرْسِلْ مَعَنَا بَنِيْٓ
اِسْرَاۗءِيْلَ ۥ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ ۭ قَدْ جِئْنٰكَ بِاٰيَةٍ مِّنْ رَّبِّكَ

మూలంలోని పదం **'ఖదరిన్'** (قَدَرٍ)కు ఈ భావం కూడా కావచ్చు : ప్రవక్త పదవి కోసం అర్హత పొందే వయస్సులోనే – 40 ఏళ్ల ప్రాయంలోనే – నువ్వు ఇక్కడకు వచ్చావు.

31. దైవధర్మం వైపుకు ప్రజలను పిలిచే కార్యకర్తలకు ఈ ఆయతులో ఒక ముఖ్య సూచన ఉంది. సందేశ ప్రదాన కార్యక్రమాలలో వారు ఎంత తీరిక లేకుండా ఉన్నప్పటికీ దైవనామస్మరణను మరువకూడదు. నమాజుపట్ల బద్ధకం, అశ్రద్ధ, అలసత్వం క్షంతవ్యం కానివి.

32. దైవసందేశం అందజేసేవారిలో ఈ 'సద్గుణం' కూడా సమృద్ధిగా ఉండాలి. వారు మూర్తీభవించిన మృదుత్వంలా ఉండాలి. కరకుదనం, కాఠిన్యం వల్ల జనులు బెదిరిపోతారు. దగ్గరకు రావలసినవారు దూరమైపోతారు. దీనికి భిన్నంగా మృదువుగా బోధపరిస్తే విషయం వినేవారి మనసులో దిగిపోతుంది. తత్ఫలితంగా వారు సత్యాన్ని స్వీకరించే అవకాశం ఎంతైనా ఉంటుంది.

33. మీరు ఫిరౌను కొలువుకు వెళ్ళి ఏం చెబుతారో, దానికి సమాధానంగా వాడేమంటాడో

وَالسَّلٰمُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى ﴿٤٧﴾

ప్రభువు తరఫున నీవద్దకు సూచనను తెచ్చాము. సన్మార్గాన్ని అనుసరించిన వానికి మాత్రమే శాంతి ఉంది.[34]

اِنَّا قَدْ اُوْحِیَ اِلَیْنَاۤ اَنَّ الْعَذَابَ عَلٰى مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ﴿٤٨﴾

48 "ధిక్కారవైఖరికి ఒడిగట్టి, విముఖత ప్రదర్శించే వానికి శిక్ష ఉంది అని మాకు వహీ ద్వారా తెలుపబడింది."

قَالَ فَمَنْ رَّبُّكُمَا یٰمُوْسٰى ﴿٤٩﴾

49 "ఇంతకీ మీరిద్దరి ప్రభువు ఎవరయ్యా ఓ మూసా?" అని (ఫిరౌను) అడిగాడు.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِیْۤ اَعْطٰى كُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهٗ ثُمَّ هَدٰى ﴿٥٠﴾

50 "ప్రతి వస్తువుకూ దాని ప్రత్యేక రూపును ఇచ్చి, తర్వాత దానికి మార్గాన్ని చూపినవాడే మా ప్రభువు'[35] అని (మూసా) చెప్పాడు.

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُوْنِ الْاُوْلٰى ﴿٥١﴾

51 "మరైతే పూర్వం గతించిన వారి సంగతేమిటీ?"[36] అని (ఫిరౌను) ప్రశ్నించగా,

అంతా నేను వింటూనే ఉంటాను. ఇటు మీ హావభావాలను, అటు అతని ప్రవర్తనా తీరును కూడా గమనిస్తూనే ఉంటాను. అక్కడి పరిస్థితినిబట్టి నేను మీకు తోడ్పడుతూ, వాడి ఆటలను కట్టిస్తూ ఉంటాను. కాబట్టి మీరు నిర్భయంగా, నిస్సంకోచంగా అతని వద్దకు వెళ్ళండి. జంకవలసిన అవసరం లేదు.

34. వాస్తవానికి ఈ 'సలామ్' శాంతి, సుస్థిరతల వైపుకు పిలుపు వంటిది. మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) రోము చక్రవర్తి హెరిక్లిస్‌కు లేఖరాస్తూ, **"అస్లిం తస్లమ్"** (ఇస్లాం స్వీకరించు. రక్షణ పొందుతావు) అని వ్రాశారు. అలాగే లేఖ ప్రారంభంలో ఆయన **"వస్సలాము అలా మనిత్తబఅల్ హుదా"** (సన్మార్గాన్ని అవలంబించిన వానికి మాత్రమే శాంతి, రక్షణ ఉంది) అని కూడా రాయించారు (ఇబ్నె కసీర్).

35. అంటే, మనిషికి శోభనిచ్చే రూపును మనిషికి, పశువులకు తగిన ఆకారాన్ని పశువులకు ఇచ్చాడు. అలాగే విశ్వంలోని వస్తువులన్నింటికీ వాటికి అతికినట్లు సరిపోయే రూపురేఖలను ప్రసాదించాడు. "మార్గాన్ని నిర్దేశించాడు" అంటే ప్రతి ప్రాణికీ దాని స్వభావస్వరూపాల రీత్యా బ్రతకటానికి ఏమేమి కావాలో సమకూర్చాడు. బ్రతుకు తెరువును నేర్పాడు. తమ మనుగడకు అవసరమైన వాటిని సమకూర్చుకునే తెలివితేటలను ఇచ్చాడు. వాటి ప్రకారమే ఆ ప్రాణులు తమ జీవన పథాన్ని నిర్ణయించుకుంటాయి.

36. విషయాన్ని దాటవేయటానికి, వారి దృష్టిని మరోవైపుకు మరల్చడానికి ఫిరౌన్ వేసిన

52 “వారి సంగతి నా ప్రభువు వద్ద గ్రంథంలో ఉంది. నా ప్రభువు పొరబడ టంగానీ, మరువటంగానీ జరగదు”[37] అని (మూసా) సమాధానమిచ్చాడు.

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّيْ فِيْ كِتٰبٍ ۚ لَا يَضِلُّ رَبِّيْ وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾

53 ఆయనే మీ కొరకు భూమిని పాన్పుగా చేశాడు. అందులో మీరు నడిచేందుకు మార్గాలను సుగమం చేశాడు. ఆకాశం నుంచి వర్షపు నీటిని కూడా కురిపించాడు. మరి ఆ వర్షపు నీటి ద్వారా రకరకాల పంటలను (పచ్చికలను) మేమే పండిస్తు న్నాము.

الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَّسَلَكَ لَكُمْ فِيْهَا سُبُلًا وَّاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۭ فَاَخْرَجْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِّنْ نَّبَاتٍ شَتّٰى ﴿٥٣﴾

54 వాటిని మీరూ తినండి, మీ పశువు లను కూడా మేపండి.[38] నిశ్చయంగా బుద్ధి మంతుల[39] కోసం ఇందులో ఎన్నో సూచన లున్నాయి.

كُلُوْا وَارْعَوْا اَنْعَامَكُمْ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِي النُّهٰى ﴿٥٤﴾

ఎత్తుగడ ఇది. దైవేతరులను పూజిస్తూ కాలం చేసిన పూర్వీకులకు పట్టే గతేమిటి? అని ప్రశ్నిస్తే, “వారంతా నరకానికి ఆహుతి అవుతార”ని మూసా చెబుతాడనీ, దీని ఆధారంగా తన సలహాదారులందరినీ మూసాపై ఉసిగొల్పవచ్చనీ ఫిరౌన్ ఆశించాడు.

37. ఫిరౌన్ ఎదురుదాడిని మూసా (అలైహిస్సలాం) చాలా తెలివిగా ఎదుర్కొన్నారు : వారికి పట్టే గతేమిటో నీకూ తెలీదు, నాకూ తెలీదు. వారి వ్యవహారం దైవాధీనం. వారి సంగతిని ఆయన గ్రంథంలో నమోదుచేసి ఉంచాడు. దాని ప్రకారం వారికి బహుమానం ఇవ్వటమో, శిక్షించటమో చేస్తాడు. అదీగాక, నా ప్రభువు సమస్తాన్నీ కనిపెట్టుకుని ఉన్నవాడు. ప్రతిదీ ఆయన జ్ఞానపరిధిలో ఉంది. ఏ చిన్న విషయం కూడా ఆయన దృష్టిని దాటిపోదు. దేనినీ ఆయన మరచిపోడు. ఆయన ద్వారా ఎన్నటికీ పొరపాటు జరగదు. అయితే మానవ మాత్రుల్లో ఈ రెండు లోపాలూ (పొరబడటం, మరచిపోవటం) ఉన్నాయి. మానవుల పరిజ్ఞానం చాలా పరిమితం. పైగా అందులో బోలెడన్ని లోపాలుంటాయి. వారు తరచూ మరచిపోతుంటారు. కాని నా ప్రభువు ఈ దౌర్బల్యాలకు అతీతుడు, పవిత్రుడు.

38. అంటే మేము సృష్టించిన ఈ రకరకాల ఉత్పత్తులలో కొన్ని మీకు ఆహారంగా పనికివస్తే, మరికొన్ని మీ పశువులకు మేతగా ఉపయోగపడతాయి.

39. **‘నుహా’** (النُّهٰى) అనేది **‘నుహ్యతున్’** అనే పదానికి బహువచనం. నుహ్యతున్

55 దీని (ఈ నేల)లో నుంచే మేము మిమ్మల్ని సృష్టించాము. మళ్లీ ఇందులోనికే మిమ్మల్ని చేరుస్తాము. మరి ఇందులో నుంచే మరోసారి మీ అందరినీ వెలికి తీస్తాము.[40]

مِنْهَا خَلَقْنَٰكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾

56 మేము వాడికి (ఫిరౌనుకు) మా సూచనలన్నింటినీ చూపాము. అయినాసరే వాడు ఖండించాడు, త్రోసిపుచ్చాడు.

وَلَقَدْ أَرَيْنَٰهُ ءَايَٰتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ﴿٥٦﴾

57 "ఓ మూసా? నువ్వు నీ మంత్ర జాలంతో మమ్మల్ని మా రాజ్యం నుంచి వెళ్లగొట్టడానికి వచ్చావా?[41]

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَٰمُوسَىٰ ﴿٥٧﴾

58 "సరే. మేము కూడా నీకు దీటుగా అటువంటి జాలవిద్యనే తీసుకువస్తాము. కాబట్టి నువ్వు నీకూ – మాకూ మధ్య పోటీకి ఒక పోటీ సమయాన్ని నిర్ణ

فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهِۦ فَٱجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ

అంటే బుద్ధీ, ఇంగిత జ్ఞానం అని అర్థం. 'ఉలున్నుహా' అంటే బుద్ధిమంతులు, అర్థం చేసుకోగలవారు అన్న అర్థాలు వస్తాయి. వారిని 'బుద్ధిమంతులు' అని సంబోధించటానికి కారణమేమంటే వారి అభిప్రాయంతోనే ఏదేని వ్యవహారంపై తుది నిర్ణయానికి రావటం జరుగుతుంది. ఒకవేళ ఈ పదం 'నహ్‌యున్' (ఆపటం) నుంచి వచ్చిందనుకుంటే వారు తమ మనసును పాపకార్యాల నుంచి ఆపుకుంటూ ఉంటారు గనక వారిని 'ఉలున్నుహా' అని అనటం జరుగుతుందని అర్థం చేసుకోవాలి (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

40. మరణించిన వ్యక్తిని ఖననం చేసిన పిదప మూడు దోసిళ్ళ మట్టిని సమాధిపై వేసే టప్పుడు ఈ ఆయతును దైవప్రవక్త (సఅసం) పఠించేవారని కొన్ని ఉల్లేఖనాలలో ఉంది. కాని ఇలాంటి ఉల్లేఖనాలన్నీ చాలా బలహీనమైనవి. అయితే ఈ ఆయతు పఠించకుండానే మూడు దోసిళ్ల మట్టిని వేయాలన్న ఇబ్నుమాజ ఉల్లేఖనం మాత్రం ప్రామాణికమైనది (సహీహ్). అందుకే మృతుణ్ణి సమాధి చేసిన తరువాత అంత్యక్రియ లలో పాల్గొన్నవారు, మూడేసి దోసిట్ల మట్టిని వేయటాన్ని పండితులు అభిలషణీయమైన అంశంగా ఖరారు చేశారు (చూడండి : అల్‌బానీచే విరచితమైన కితాబుల్ జనాయెజ్ – 152వ పేజీ, ఇర్వావుల్ గలీల్ –హదీసు నెం.251, సంపుటి–3, పేజీ–200).

41. ఫిరౌనుకు మా ప్రబల నిదర్శనాలతోపాటు, మేము మూసాకు ప్రసాదించిన రెండు

యించు.[42] మేముగానీ, నువ్వుగానీ మాట తప్పకూడదు. బహిరంగ స్థలంలో పోటీ జరగాలి”[43] అని (ఫిరౌన్) సవాలు చేశాడు.

مَوْعِدًا لَّا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾

59 “పర్వదినాన (పోటీ) పెట్టుకుందాం.[44] పొద్దెక్కిన తరువాత ప్రజలంతా గుమిగూడినప్పుడే” అని (మూసా) బదులిచ్చాడు.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ وَأَن يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى ﴿٥٩﴾

60 అంతే! ఫిరౌను వెళ్ళి తన తాంత్రిక ఒనరులన్నింటినీ సమకూర్చుకుని (సర్వసన్నద్ధుడై) వచ్చాడు.[45]

فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٠﴾

61 మూసా వాళ్లను ఉద్దేశించి, “మీకు మూడింది! అల్లాహ్‌కు అబద్ధాలను అంటగట్టకండి. ఆయన మిమ్మల్ని శిక్ష ద్వారా సర్వనాశనం చేసేస్తాడు. అబద్ధాన్ని కల్పించేవాడు ఎన్నటికీ సాఫల్యం పొందలేడని తెలుసుకోండి” అని అన్నారు.[46]

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ ۖ وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرَىٰ ﴿٦١﴾

మహిమలు (చేతికర్ర సర్పంగా మారటం, చంకలో పెట్టిన చేయి ధగధగా మెరిసిపోవటం) కూడా చూపటం జరిగింది. ఇదంతా కనికట్టు అని ఫిరౌన్ కొట్టిపారేశాడు. ఇలాంటి కనికట్టు కుతంత్రాలతో మమ్మల్ని మా రాజ్యం నుంచి వెళ్ళగొట్టాలనుకుంటున్నారా? అని ఎద్దేవా చేశాడు.

42. అంటే ఒక నిర్ణీత సమయాన్నీ లేక నిర్ణీత స్థలాన్నీ నిర్ధారించు అని భావం.

43. **‘మకానన్ సువా’** (مَكَانًا سُوًى) అంటే చదునైన మైదానం అని భావం. జనులంతా పోటీని తిలకించటానికి అనువుగా ఉండే మెట్టపల్లాలు లేని బహిరంగ ప్రదేశం లేక ఇరు వర్గాలవారు తమ విద్యా విన్యాసాలను ప్రదర్శించటానికి అనుకూలంగా ఉండే స్థలం అన్నమాట!

44. అంటే ఏడాదికోసారి జరిగే తిరునాళ్లు లేక పండుగ రోజు లేక సాంస్కృతిక దినోత్సవం కావచ్చు.

45. ఫిరౌన్ తన రాజ్యమంతటా గాలించి, మాంత్రికవిద్యలో ఆరితేరిన వారందరినీ కూడగట్టుకుని పోటీ స్థలానికి వచ్చాడు.

46. పోటీ ప్రారంభం కాకముందు ఫిరౌను తన మాంత్రికులకు ఆశల పల్లకిని చూపించాడు.

62 అప్పుడు వారు ఈ విషయంపై పరస్పరం మల్లగుల్లాలు పడ్డారు. రహస్య సంప్రదింపులు జరుపుకున్నారు.[47]

فَتَنَازَعُوْٓا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَاَسَرُّوا النَّجْوٰى ﴿٦٢﴾

63 వారిలా చెప్పుకున్నారు : "వీళ్ళిద్దరూ వట్టి మాంత్రికులే. తమ మంత్రశక్తితో మిమ్మల్ని మీ రాజ్యం నుంచి వెళ్లగొట్టాలనీ, మీ ఉత్తమ విధానాన్ని సర్వనాశనం చేయాలని వీళ్లు కోరుకుంటున్నారు.[48]

قَالُوْٓا اِنْ هٰذٰنِ لَسٰحِرٰنِ يُرِيْدٰنِ اَنْ يُّخْرِجٰكُمْ مِّنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيْقَتِكُمُ الْمُثْلٰى ﴿٦٣﴾

64 "కాబట్టి మీరు మీ తంత్రాలన్నింటినీ సమాయత్తం చేసుకోండి. ఆ తరువాత వరుసలు తీరి రండి. ఈ రోజు విజృంభించిన వాడే గెలుస్తాడు."

فَاَجْمِعُوْا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوْا صَفًّا ۚ وَقَدْ اَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلٰى ﴿٦٤﴾

65 "ఓ మూసా! ముందు నువ్వయినా పడ వెయ్యి లేదా ముందు మేమైనా పడవేస్తాము" అని వారు చెప్పగా,

قَالُوْا يٰمُوْسٰٓى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّآ اَنْ نَّكُوْنَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾

వారు గనక పోటీలో గెలిస్తే ఖరీదైన పారితోషికాలు ఇస్తానని, తన ఆంతరంగికులుగా నియమించుకుంటానని ప్రోత్సహించాడు. అదే సమయంలో మూసా (అలైహిస్సలాం) వారికి హితబోధ చేస్తూ, దైవభీతిని నూరిపోశారు.

47. దైవప్రవక్త (అలైహిస్సలాం) ఉపదేశం వారిని ఆలోచనలో పడవేసింది. అప్పుడే వారిలో భేదాభిప్రాయాలు మొదలయ్యాయి. పరస్పరం గుసగుసలాడుకోసాగారు. చూడబోతే ఇతను మాంత్రికునిలా లేడే! ఇతని మాటలు కూడా మాంత్రికుని మాటల్లా లేవు. ఇతనొక మహనీయునిలా కనిపిస్తున్నాడని కొందరన్నారు. అదేం కాదు, ఇతను వట్టి మాంత్రికుడే అని మరి కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు.

48. వారి మాటల్లోని అంతరార్థం ఏమిటంటే, ఈ మాంత్రికులిద్దరూ ఈ రోజు పోటీలో గెలిచారంటే రాజ్యంలోని రాజవంశీయులు, అరిస్టోక్రాట్‌లు అందరూ వారికి అనుకూలురుగా మారిపోతారు. తత్ఫలితంగా మా పెత్తనం ప్రమాదంలో పడిపోతుంది. దాంతోపాటు మన పూర్వీకుల ఉత్తమ జీవన విధానాన్ని కూడా వీళ్లు నెమ్మదిగా మార్చేస్తారు. వారు తమ 'బహుదైవోపాసనా' విధానాన్ని ఉత్తమ జీవన విధానంగా అభివర్ణించుకోవటం గమనించదగిన విషయం. ఈనాడు అధర్మమైన పద్ధతులను

66 “ఫరవాలేదు, ముందు మీరే పడ వెయ్యండి”[49] అని మూసా అన్నాడు. అప్పుడు వారి త్రాళ్లు, వారి కర్రలు వారి మంత్రశక్తిచే పరుగెత్తుతున్నట్లు[50] అనిపించింది మూసాకు.

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِن سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ ﴿٦٦﴾

67 అందువల్ల మూసా మనసులోనే భయపడ్డాడు.

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُّوسَىٰ ﴿٦٧﴾

68 అప్పుడు మేమిలా అన్నాము : “నువ్వు ఏమాత్రం భయపడకు. నిశ్చయంగా నీదే పైచేయి అవుతుంది.[51]

قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٦٨﴾

అవలంబించేవారు “తమ అభిమతమే కరెక్టు” అని సగర్వంగా చెప్పుకుంటూ ఉంటారు. “వారిలోని (ముష్రిక్కులలోని) ప్రతి వర్గమూ తన వద్దనున్న దాన్ని చూసుకుని మురిసిపోతుంది” (రూమ్ – 32).

49. **“ముందు మీరే పడవెయ్యండి”** అని మూసా (అలైహిస్సలాం) చెప్పటం ఆయనలోని విజ్ఞతకు, వివేచనకు నిదర్శనం. ఎందుకంటే సవాలు విసిరిన వాడు ఫిరౌన్. పైగా వాడు తన పరిపాలనా యంత్రాంగాన్నంతటినీ కదిలించాడు. రాజ్యమంతా గాలించి గొప్ప గొప్ప మాంత్రికులందరినీ పోగుచేశాడు. వారికి వారి శక్తియుక్తులపై మితిమీరిన నమ్మకం ఉంది. అదే సమయంలో వారికి పోటీగా రంగంలో ఉన్నది తామిద్దరే. వారికి దీటైన జవాబివ్వటం అవసరం. ‘ముందు మీరే మొదలెట్టండి’ అని చెప్పటం ద్వారా తాను వారి కనికట్టు క్రీడలకు ఏమాత్రం భయపడటం లేదని ఆయన చెప్పకనే చెప్పేశారు. ఇది ఆయనకు లభించిన మొదటి నైతిక విజయం. మాటలతోనే ఆయన కొంతవరకు ఫిరౌన్ మాంత్రికుల మనోబలాన్ని దెబ్బతీశారు. ఇక దేవుని మహిమలు ప్రస్ఫుటం అయ్యాక వాటి ముందు క్షుద్రవిద్యలు ఎలాగూ నిలువలేవు. అప్పుడు మాంత్రికులు పునరాలోచనలో పడటం ఖాయం. మూసా ప్రదర్శించేది ఇంద్రజాలం కాదని, అతనికి నిజంగానే దేవుని అండదండలున్నాయని వారు గ్రహిస్తారు.

50. ఖుర్ఆన్‌లోని ఈ మాటల ద్వారా అవగతమయ్యేదేమిటంటే వారి త్రాళ్లు, లాఠీలు నిజంగా పాములుగా మారలేదు. కాకపోతే కనికట్టు వల్ల అలా అనిపించిందంతే. కనికట్టు వల్ల వస్తువు వాస్తవికత మారకపోయినప్పటికీ తాత్కాలికంగా అది ప్రేక్షకులలో భీతినీ, ఆశ్చర్యాన్నీ కలిగిస్తుంది. మరో విషయం ఏమిటంటే జాలవిద్య ఎంత ఉన్నతస్థాయికి చెందినదైనా సరే వస్తువు వాస్తవికతను మార్చజాలదు.

51. భయంకరమైన ఆ సన్నివేశానికి మూసా (అలైహిస్సలాం) భయపడటం సహజమే. ఆయన మనసులో భయపడినంత మాత్రాన అది ప్రవక్తృత్వానికి గానీ, ఆయన

69 "నీ కుడి చేతిలో ఉన్న దానిని పడ వేయి. అది వాళ్ల మాయాజాలాన్ని ఇట్టే మింగేస్తుంది. వాళ్లు కల్పించిందంతా మాంత్రికుల జిమ్మిక్కు మాత్రమే. మాంత్రికుడు ఏ విధంగా (ఎంత అట్టహాసంగా) వచ్చినా సఫలీకృతుడు కాలేడు."

وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٦٩﴾

70 ఎట్టకేలకు మాంత్రికులంతా సాష్టాంగపడి, "మేము హారూన్, మూసాల ప్రభువును విశ్వసించాము" అని ఎలుగెత్తి చాటారు.

فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٧٠﴾

సౌశీల్యానికిగానీ విరుద్ధమైన విషయం ఏమీ కాదు. ఎందుకంటే ప్రవక్త కూడా మానవమాత్రుడే. మానవ సహజమైన దౌర్బల్యాలకు ప్రవక్త అతీతుడు కాడు.

దీన్నిబట్టి అర్థమయ్యేదేమిటంటే, ఏవిధంగానయితే దైవప్రవక్తలకు మానవ లక్షణా లుంటాయో అదేవిధంగా వారు చేతబడి, క్షుద్రవిద్య, కనికట్టులాంటి వాటికి కూడా– తాత్కాలికంగా – 'ప్రభావితులు' అవుతారు. అంతిమ దైవప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం)పై యూదులు చేతబడి చేసినప్పుడు, దాని 'ప్రభావం' ఆయన (స) దినచర్యపై కనిపించింది. అంతమాత్రం చేత దైవదౌత్య బాధ్యతల నిర్వహణలో ఏ లోటూ రాలేదు. ఎందుకంటే వారివల్ల తప్పులు జరగకుండా దేవుడు కాపాడుతూ ఉంటాడు. ఎవరయినా 'చేతబడి' చేసినంతమాత్రాన దాని మూలంగా దైవసందేశ ప్రదాన కార్యక్రమం స్థంభించదు.

దైవప్రవక్త హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) భయాందోళన వెనుక మరో కారణం కూడా ఉండి ఉండవచ్చు – తాను తనచేతి కర్రను పడవేయకముందే జనులు ఈ మంత్రగాళ్ళ మాయాజాలానికి ఎక్కడ అమితంగా ప్రభావితులవుతారో!

అదీగాక మంత్రగాళ్లు కూడా తమ కనికట్టు క్రీడా విన్యాసాల కోసం కర్రలనే ఉపయోగించారు. మూసా (అలైహి) వద్ద ఉన్నది కూడా చేతి కర్రే. ఆయన కూడా కర్రనే విసరవలసి ఉన్నది. ఇంతకీ ఎవరి కర్ర ఎవరి కర్రను మ్రింగిందీ? ఎవరు గెలిచారు? ఎవరు ఓడారు? ఇరు వర్గాల వారూ కర్రలనే కదా ప్రయోగించిందీ!? అని ప్రజలు ఎక్కడ అయోమయానికి గురవుతారోనని హజ్రత్ మూసా అనుమానించారు. మాయా జాలానికీ – దైవమహిమకు మధ్య గల స్పష్టమైన తేడాను ప్రజలకు తెలియజేయాలన్నది మూసా (అలైహిస్సలాం) ఆకాంక్ష. ఈ కోరిక నెరవేరేదెలా?! అని ఆయన సతమతం అయ్యారు.

దీన్నిబట్టి బోధపడే మరో విషయం ఏమిటంటే, తమ ద్వారా ఏ మహిమ లేక ఏ

قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهٗ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ ۭ اِنَّهٗ لَكَبِيْرُكُمُ الَّذِيْ عَلَّمَكُمُ
السِّحْرَ ۚ فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِّنْ خِلَافٍ وَّلَاُصَلِّبَنَّكُمْ
فِيْ جُذُوْعِ النَّخْلِ ۡ وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَآ اَشَدُّ عَذَابًا وَّاَبْقٰى ۷۱

71 “ఏమిటీ, నేను అనుమతించకముందే మీరు అతన్ని విశ్వసిస్తారా? నిశ్చయంగా మీకు మంత్ర విద్యను నేర్పిన మీ పెద్ద ఇతనే (అని ఇప్పుడర్థం అయింది). నేను ఒక ప్రక్కనుంచి మీ చేతుల్ని, మరో ప్రక్క నుంచి మీ కాళ్లను నరికించి,[52] మీ అందరినీ ఖర్జూరపు దూలాలకు ఉరి తీస్తాను. మాలో ఎవరి శిక్ష తీవ్రతరమైనదో, ఎక్కువ కాలం ఉంటుందో అప్పుడు మీకు తెలిసివస్తుంది” అని ఫిరౌన్ అన్నాడు.

قَالُوْا لَنْ نُّؤْثِرَكَ عَلٰي مَا جَاۗءَنَا مِنَ الْبَيِّنٰتِ وَالَّذِيْ فَطَرَنَا
فَاقْضِ مَآ اَنْتَ قَاضٍ ۭ اِنَّمَا تَقْضِيْ هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۷۲

72 వారు (మాంత్రికులు) ఈ విధంగా సమాధానమిచ్చారు: “మా వద్దకు వచ్చేసిన స్పష్టమైన నిదర్శనాలపై, మమ్మల్ని సృష్టించిన వానిపై[53] నీకు ప్రాధాన్యత నివ్వటమా?! అసంభవం. ఇప్పుడు నువ్వేం చేస్తావో చేసుకో. నువ్వేం నిర్ణయం చేసినా అది ప్రాపంచిక జీవితం వరకే.[54]

చమత్కారం ప్రస్ఫుటం కాబోతున్నదో ప్రవక్తలకు కూడా – ఒక్కోసారి – తెలియదు. అది దైవాధీనం. దేవుడు తాను తలచినది చేస్తాడు. మూసా (అలైహిస్సలాం) లోని భయాలను, సంశయాలను దూరం చేస్తూ దేవుడు ఇలా సెలవిచ్చాడు: “మూసా! నువ్వు ఎంతమాత్రం భీతిచెందనవసరం లేదు. నువ్వే గెలుస్తావు.” ఈ మాటలద్వారా ఆయనకు అభయం ఇచ్చాడు. చివరకు జరిగింది కూడా అదే.

52. **మిన్ ఖిలాఫిన్** (مِنْ خِلَافٍ) అంటే ‘ఆపోజిట్‌గా’ అని భావం. అంటే కుడిచేయి నరికితే ఎడమ కాలు నరకటం, ఎడమ చేయి నరికితే కుడికాలు నరకటం అన్నమాట!

53. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ వాక్యాన్ని ‘ప్రమాణం’ అన్న భావంలో తీసుకున్నారు. అంటే – మమ్మల్ని పుట్టించిన వాని సాక్షిగా! ఈ సూచనలు మా వద్దకు వచ్చేసిన పిదప ఇక నీ మాటకు ఎలాంటి ప్రాముఖ్యమూ ఇవ్వబోము – అన్న భావం వస్తుంది. ఇది కూడా సరైనదే.

54. నీకు చేతనయింది చేసుకోపో! నీ అధికారం ఈ ప్రాపంచిక జీవితం వరకే చెల్లుబాటు అవుతుంది. కాని మేము విశ్వసించిన దేవుని సార్వభౌమత్వం ప్రపంచంలోనూ,

73 “మా ప్రభువు మా తప్పులను క్షమించేటందుకు, (ముఖ్యంగా) నువ్వు బలవంతంగా మాచేత చేయించిన మాయాజాలపు మహాపరాధాన్ని మన్నించేటందుకు మేము ఆయన్ని విశ్వసించాము.[55] అల్లాహ్‌యే ఉత్తముడు, ఎప్పటికీ మిగిలి ఉండేవాడు.”[56]

إِنَّآ ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَٰيَٰنَا وَمَآ أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ ٱلسِّحْرِ ۗ وَٱللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ﴿٧٣﴾

పరలోకంలో కూడా నడుస్తుంది. మరణించిన మరుక్షణం నుంచే మేము నీ వేధింపుల నుంచి విముక్తి నొందుతాం. ఎందుకంటే గుండెలోని ఆత్మ గొంతుదాటి పోయిన క్షణంనుంచే మా శరీరాలపై నీ బోడి పెత్తనం ఆగిపోతుంది. ఒకవేళ మేము గనక మా ప్రభువు పట్ల అవిధేయతకు ఒడిగడితే మరణానంతరం మేము మా ప్రభువు పట్టునుంచి శాశ్వతంగా తప్పించుకోలేము. ఆయన మమ్మల్ని కఠినంగా శిక్షిస్తాడు.

సర్వోన్నత ప్రభువును విశ్వసించిన తరువాత ఒక విశ్వాసి జీవితంలో ఏ గొప్ప పరివర్తన రావాలో, తాత్కాలికమైన ఇహలోకంపై శాశ్వితమైన పరలోక జీవితానికి ఎలా ప్రాధాన్యతనివ్వాలో, ఏకదైవారాధన మార్గంలో ఎదురయ్యే కష్టనష్టాలను ఎలా ఓర్పుతో ఎదుర్కోవాలో మంత్రగాళ్లు నిరూపించారు. వారి మనోక్షేత్రంలో నాటుకున్న విశ్వాస (ఈమాన్) బీజం వారి వ్యవహారం శైలిలో ఒక్కసారిగా అనూహ్యమైన మార్పు తీసుకువచ్చింది. విశ్వసించక ముందు వారు ఫిరౌన్ ఇవ్వబోయే పారితోషికాలపై, ప్రాపంచిక పదవులపై ఎంతో మోజుపడ్డారు. కాని విశ్వసించిన మరుక్షణమే ఈ ప్రలోభాలు వారి కంటికి చాలా అల్పంగా కనిపించాయి. బెదిరింపులకు, హెచ్చరికలకు కూడా వారు ఏమాత్రం తొణకలేదు. అదే విశ్వాస బలం!

55. అంటే మూసా (అలైహిస్సలాం)కి వ్యతిరేకంగా, నువ్వు మా చేత బలవంతంగా చేయించిన మిథ్యను అల్లాహ్ క్షమిస్తాడని మేము ఆశిస్తున్నాము.

56. “మా ఇద్దరిలో ఎవరి తడాఖా తీవ్రమైనదో, ఎప్పటికీ ఉంటుందో మీకు తెలిసివస్తుంది” అన్న ఫిరౌన్ బెదిరింపులకు వారు ఇచ్చిన సమాధానం ఇది : “ఓ ఫిరౌన్! నువ్వు కఠినాతి కఠినమైన శిక్ష గురించి మమ్మల్ని హెచ్చరిస్తున్నావు కదూ! సరే కానివ్వు. అశాశ్వితమైన ఇహలోక జీవితంలో తనువు చాలించిన తరువాత మేము శాశ్వితమైన పరలోక జీవితంలో అడుగుపెడతాము. మా ప్రభువు మాకు అక్కడ ప్రసాదించే పుణ్యఫలం అత్యుత్తమమైనది. ఎప్పటికీ మిగిలి ఉండేది.”

74 అసలు విషయం ఏమిటంటే, అపరాధిగా అల్లాహ్ సన్నిధిలోకి వచ్చేవాడి కోసం నరకం ఉన్నది. అందులో అతను చావనూ లేడు బ్రతకనూలేడు.[57]

إِنَّهُۥ مَن يَأْتِ رَبَّهُۥ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُۥ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

75 మరెవరు ఆయన సన్నిధికి విశ్వాసిగా వస్తాడో, సత్కార్యాలు కూడా చేసి ఉంటాడో – అలాంటి వారి కోసం ఉన్నత తరగతులున్నాయి.

وَمَن يَأْتِهِۦ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلدَّرَجَٰتُ ٱلْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

76 శాశ్వతమైన స్వర్గవనాలున్నాయి. వాటిక్రింద సెలయేళ్లు ప్రవహిస్తుంటాయి. వాటిలో వారు కలకాలం ఉంటారు. పరిశుద్ధుడైన ప్రతి వ్యక్తికీ లభించే ప్రతిఫలం ఇదే.[58]

جَنَّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ مَن تَزَكَّىٰ ﴿٧٦﴾

77 "నా దాసులను రాత్రికి రాత్రే తీసుకుని బయలుదేరు.[59] వారి కోసం సముద్రంలో

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِى فَٱضْرِبْ

57. నరక యాతనకు తట్టుకోలేక మనిషి మృత్యువును కోరుకుంటాడు. కాని మరణం ఉండదు. రేయింబవళ్లు ఒకటే యాతన. అన్నపానీయాలుగా 'జఖ్ఖూమ్' లాంటి చేదువృక్షం, నరకవాసుల శరీరాల నుంచి పిండబడిన చీమునెత్తురు ఇవ్వబడతాయి. ఇదీ ఒక బ్రతుకేనా?! అల్లాహ్! ఈ దారుణమైన నరకయాతన నుంచి మమ్మ కాపాడు!

58. ఇక నరకవాసుల దుర్భర స్థితికి ప్రతిగా, స్వర్గవాసులకు ప్రాప్తమయ్యే మనసైన సుఖ విలాసాల గురించి ఇక్కడ ప్రస్తావించటం జరిగింది. విశ్వసించిన మీదట రుజుమార్గంపై నిలకడ చూపి, సత్కార్యాలు చేసి, తమ హృదయాలను పాపకార్యాల నుంచి కాపాడుకుని – పవిత్ర జీవితం గడిపిన వారికి మాత్రమే ఈ స్వర్గసుఖాలు ప్రాప్తిస్తాయి. ఎందుకంటే 'ఈమాన్' అనేది నోటితో పలికే కొన్ని వచనాలకు మారుపేరు కాదు. విశ్వాసంతో పాటు, చిత్తశుద్ధితో కూడిన సదాచరణ – ఈ రెండింటి సమాహారమే నిజమైన ఈమాన్.

59. ఫిరౌను దైవాన్ని విశ్వసించలేదు. పోనీ ఇస్రాయీలు సంతతి వారిని విడుదల చేశాడా! అంటే అదీ చేయలేదు. అందుకే దైవశాసనం అమల్లోకి వచ్చింది. తన జాతి వారిని తీసుకుని బయలుదేరమని అల్లాహ్ మూసాను ఆదేశించాడు.

పొడి త్రోవను ఏర్పరచుకో.[60] ఎవరయినా వచ్చి పట్టుకుంటారేమోనని భీతి చెందకు. (ముంపుకు గురవుతామేమోనన్న) ఆందోళన కూడా అక్కరలేదు"[61] అని మేము మూసాకు వహీద్వారా తెలిపాము.

لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَّا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَىٰ ﴿٧٧﴾

78 ఆ తరువాత ఫిరౌను తన సైన్యంతో వారిని వెంబడించాడు. అయితే సముద్రం వారందరినీ ఆవరించవలసిన విధంగానే ఆవరించింది.[62]

فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُم مِّنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾

79 ఫిరౌను తన జాతివారిని అపమార్గానికి లోను చేశాడు. వారికి సన్మార్గం చూపలేదు.[63]

وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ ﴿٧٩﴾

80 ఓ ఇస్రాయీలు వంశీయులారా! చూడండి! మేము మిమ్మల్ని మీ శత్రువు చెరనుండి విడిపించాము. తూరు పర్వతం

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنجَيْنَاكُم مِّنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ

60. ఈ వివరాలు 'అష్షుఅరా' సూరాలో రానున్నాయి. మూసా (అలైహిస్సలాం) దేవుని ఆజ్ఞానుసారం తన చేతి కర్రతో సముద్రంలో కొట్టారు. అంతే ! మరుక్షణమే సముద్రం చీలిపోయి కాలిబాట ఏర్పడింది.

61. అంటే వెనుక ఫిర్ఔన్ తన సేనలతో వచ్చిపట్టుకుంటాడేమోనని భయపడకు. సముద్రంలో మునిగిపోతామేమోనన్న ఆందోళన కూడా చెందనవసరం లేదు. అదంతా మేము చూసుకుంటాము కదా! అని అల్లాహ్ అభయమిచ్చాడు.

62. మూసా తన జనులను వెంటబెట్టుకుని తీరం దాటిపోతుండగా, మరోవైపు ఫిరౌన్ సముద్రంలో ఏర్పడిన పొడిమార్గంగుండా తన సైనికుల సమేతంగా వెంబడిస్తూ వస్తున్నాడు. మూసా హాయిగా తీరం దాటారు. అదే సమయంలో ఫిరౌన్ సైన్యం సముద్రం మధ్యలో ఉంది. వారిని శిక్షించే తరుణం ఆసన్నమయింది. మునుపటిలాగే కలిసిపొమ్మని దేవుడు సముద్రాన్ని ఆదేశించాడు. ఇరువైపుల నుంచీ సముద్ర జలం వారిని క్రమ్మేసింది– ఆ విధంగా వారి కథ ముగిసింది.

63. అవును. ఫిరౌను మాటలు కోటలు దాటాయి. కాని ఆ దుర్మార్గుడు తన సైన్యాన్ని తీరం దాటించలేకపోయాడు. ఎందుకంటే వాడు ఎంచుకున్న మార్గం తప్పుడు మార్గం – అది సన్మార్గం కాదు! అందుకే వాడు, వాడి ముష్కర మూకకు పట్టిన గతి కూడా దుర్గతే. సముద్రంలో మునిగి చావాలని దేవుడు వారికి రాసిపెట్టాడు మరి!

కుడివైపు గురించి మీకు వాగ్దానం చేశాము.[64] మీపై 'మన్న్' మరియు 'సల్వా'లను అవతరింపజేశాము.[65]

جَانِبَ الطُّوْرِ الْاَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ۝٨٠

81 మేము ప్రసాదించిన పవిత్రమైన ఆహార పదార్థాలను తినండి. అందులో మితి మీరకండి.[66] మితిమీరితే మీపై నా ఆగ్రహం విరుచుకుపడుతుంది. నా ఆగ్రహం ఎవరిపై విరుచుకుపడినా వాడు పతనమైనట్టే.[67]

كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيْهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِيْ ۚ وَمَنْ يَّحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِيْ فَقَدْ هَوٰى ۝٨١

82 అయితే పశ్చాత్తాపం చెంది, విశ్వసించి, సత్కార్యాలు చేసి, ఆపై సన్మార్గంపై స్థిరంగా ఉన్న వారిని[68] నేను అమితంగా క్షమిస్తాను.

وَاِنِّيْ لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدٰى ۝٨٢

64. మీకు 'వాగ్దానం చేశాము' అన్న దానికి రెండు అర్థాలు కావచ్చు. ఒకటి : మూసా (అలైహిస్సలాం) మిమ్మల్ని – అంటే మీ ప్రతినిధులు కొంతమందిని – కూడా వెంటబెట్టుకుని తూరు పర్వతం వద్దకు రావాలి. మీ సమక్షంలోనే మేము మూసాతో సంభాషణ జరుపుతాము. రెండు : తూరు పర్వతంపై మూసా (అలైహిస్సలాం)ను పిలిచింది ఇస్రాయీలు సంతతివారి మేలు కొరకే. వారి మార్గదర్శకత్వం కొరకేకదా!

65. 'మన్న్ – సల్వా'ల అవతరణ గురించి ఇంతకుముందు అల్ బఖరా సూరాలో వివరంగా వచ్చింది. 'మన్న్' అనేది ఒకవిధమైన తీపి పదార్థం. అది ఆకాశం నుంచి అవతరించేది. 'సల్వా' అనే పేరుగల పక్షులు అసంఖ్యాకంగా అక్కడ వాలేవి. అవసరం మేరకు వారు వాటిని పట్టుకుని వండుకునేవారు (ఇబ్నె కసీర్).

66. ఇక్కడ 'మితిమీరటం' అంటే, ధర్మసమ్మతమైన వాటిని విడనాడి అధర్మమైన వాటిని భుజించటం అని అర్థం. మీరు మాత్రం హద్దులు మీరకండి. దైవానుగ్రహాలను విస్మరించకండి. కృతఘ్నులుగా మారకండి, దుబారా ఖర్చుచేయకండి అన్న అర్థాలు వస్తాయి. వీటన్నింటికీ **"తుగ్యాన్"** (మితిమీరటం) అనే పదం అన్వయించబడుతుంది. మీకు అవసరమైనన్ని పక్షులను మాత్రమే పట్టుకుని 'జిబహ్' చేయండి. అవసరానికి మించి వేటాడితే అతిశయిల్లినట్లవుతుంది అన్న భావంలో కూడా ఈ వాక్యాన్ని తీసుకోవచ్చు.

67. దీనికి మరో అర్థం : దైవాగ్రహాన్ని కొనితెచ్చుకున్నవాడు నరకంలోని గుండం (హావియ)లో పడినట్లే. అంటే హద్దుమీరి ప్రవర్తించి, దేవుని కోపానికి కారకుడైనవాడు నరకంలోని అత్యంత అట్టడుగు భాగంలో పడవేయబడతాడు.

وَمَآ اَعۡجَلَكَ عَنۡ قَوۡمِكَ يٰمُوۡسٰى ﴿۸۳﴾

83 "ఓ మూసా! నిన్ను నీ జాతి వారి నుంచి (ఏమార్చి) ఇంత తొందరగా రావటానికి ప్రేరేపించిన విషయం ఏదీ?" (అని అల్లాహ్ కారణం అడిగాడు).

قَالَ هُمۡ اُولَاۤءِ عَلٰٓى اَثَرِىۡ وَعَجِلۡتُ اِلَيۡكَ رَبِّ لِتَرۡضٰى ﴿۸۴﴾

84 "వాళ్లూ నా వెనుకే వస్తున్నారు. ఇక నా విషయానికి వస్తే ఓ ప్రభూ! నువ్వు ప్రసన్నుడవు కావాలన్న ఉద్దేశంతోనే తొందరగా వచ్చేశాను"[69] అని అతను అన్నాడు.

قَالَ فَاِنَّا قَدۡ فَتَنَّا قَوۡمَكَ مِنۡۢ بَعۡدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِىُّ ﴿۸۵﴾

85 "మేము నీ జాతి వారిని నీ వెనుక పరీక్షకు గురిచేశాము. సామిరీ (అనేవాడు) వాళ్లను పెడదారి పట్టించాడు"[70] అని అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు.

68. అంటే ఎవరయినా సరే దేవుని క్షమాభిక్షకు నోచుకోవాలంటే నాలుగు అర్హతలను సంపాదించాలి : 1. అవిశ్వాస వైఖరి నుంచి, షిర్క్ నుంచి, పాపకార్యాల నుంచి పశ్చాత్తాపం చెందాలి. 2. ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను విశ్వసించాలి. 3. సదాచరణ చేయాలి. 4. జీవితాంతం రుజుమార్గంపై పయనించాలి. దైవ విధేయునిగానే తనువు చాలించాలి. రుజుమార్గంలో తడబాటు పనికిరాదు. ఒకసారి పశ్చాత్తాపం చెంది, రుజువర్తనులైన తరువాత మళ్లీ మిథ్యాభావాలకు, దైవేతరుల దాస్యానికి లోను కాకూడదు. ఒకవేళ అదేగనక జరిగితే దేవుని క్షమాభిక్షకు బదులు శిక్ష లభిస్తుంది.

69. సముద్రం దాటిన తరువాత హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) తన జాతికి చెందిన కొంతమంది ప్రముఖులను వెంటబెట్టుకుని తూరు పర్వతంవైపు బయలుదేరారు. అయితే తన ప్రభువును కలుసుకోవాలన్న ఆత్రుతతో ఆయన చాలా వేగంగా పయనించారు. ఆయన వేగాన్ని ఆయన సహచరులు అందుకోలేకపోయారు. నీ సహచరులను విడిచి ఇంత తొందరగా రావటానికి కారణమేమిటీ? అని అడిగితే ఆయన ఈ విధంగా బదులిచ్చారు. మరికొంతమంది ఈ వాక్యానికి భావం ఇదని చెప్పారు : "వారు తూరు పర్వతం సమీపంలోనే ఉన్నారు. నా రాకకోసం ఎదురు చూస్తున్నారు."

70. దైవప్రవక్త మూసా (అలైహిస్సలాం) తూరు పర్వతం పైకి పోగానే సామిరీ అనే వ్యక్తి ఆవుదూడ (బొమ్మ)ను చేసి, దాన్ని పూజించమని ఇస్రాయీలు సంతతి వారిని కోరాడు.

فَرَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ غَضۡبَٰنَ أَسِفٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ
أَلَمۡ يَعِدۡكُمۡ رَبُّكُمۡ وَعۡدًا حَسَنًاۚ أَفَطَالَ عَلَيۡكُمُ ٱلۡعَهۡدُ
أَمۡ أَرَدتُّمۡ أَن يَحِلَّ عَلَيۡكُمۡ غَضَبٞ مِّن رَّبِّكُمۡ
فَأَخۡلَفۡتُم مَّوۡعِدِي ﴿٨٦﴾

86 మూసా ఆగ్రహోదగ్రుడై, దుఃఖ వదనుడై జాతివారి వైపుకు తిరిగి వచ్చాడు. “ఓ నా జాతి ప్రజలారా! మీ ప్రభువు మీకు మంచి వాగ్దానం చేయలేదా?![71] ఆ గడువు మీకు మరీ అంత సుదీర్ఘం అనిపించిందా?![72] లేక మీ ప్రభువు ఆగ్రహం మీపై విరుచుకు పడాలనే మీరు కోరుకున్నారా? అందుకే మీరు నాకు చేసిన వాగ్దానానికి విరుద్ధంగా ప్రవర్తించారా?”[73] అని ఆవేదన చెందాడు.

قَالُواْ مَآ أَخۡلَفۡنَا مَوۡعِدَكَ بِمَلۡكِنَا وَلَٰكِنَّا حُمِّلۡنَآ أَوۡزَارٗا مِّن زِينَةِ
ٱلۡقَوۡمِ فَقَذَفۡنَٰهَا فَكَذَٰلِكَ أَلۡقَى ٱلسَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

87 దానికి వారు, “మేము నీకు ఇచ్చిన మాటను మా అంతటమేముగా జవదాట లేదు.[74] మాపై వేయబడిన (ఫిరౌను) జనుల నగల భారాన్ని మేము తీసి (అగ్నిలో) పడవేశాము. అలాగే సామిరీ కూడా పడవేశాడు” (అని చెప్పారు).

ఆ విషయం మూసాకు అల్లాహ్ ద్వారానే తెలిసింది. “నీ జాతివారిని మేము పరీక్షకు గురిచేశాము” అని అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు. అంతిమంగా మంచీచెడులకు కారకుడు విశ్వప్రభువైన అల్లాహ్‌యే గనుక ఆ విధంగా చెప్పబడింది. పోతే ఇహలోకపరంగా దానికి కారకుడయ్యింది సామిరీయే. అందుకే తర్వాతి వాక్యంలో “సామిరీ వాళ్లను పెడదారి పట్టించాడు” అని స్పష్టం చేయడం జరిగింది.

71. **‘వాగ్దానం’** అంటే ధర్మంపై నిలకడగా ఉండే పక్షంలో స్వర్గం ప్రసాదిస్తానన్న దైవ వాగ్దానం కావచ్చు లేదా ప్రాబల్యం వొసగుతానన్న వాగ్దానం కావచ్చు లేదా తౌరాతు గ్రంథం ప్రసాదిస్తానన్న వాగ్దానం కావచ్చు.

72. దేవుని వాగ్దానాన్ని మీరు అంత త్వరగా ఎలా మరచిపోయారు? ఆయన వాగ్దానం చేసి ఎక్కువ కాలం కాలేదే?! మీరు ఆవుదూడను పూజించాల్సినంత అవసరం మీకేం వచ్చిపడింది? అన్నది మూసా మాటల్లోని అంతరార్థం.

73. మూసా తూరు పర్వతం నుంచి తిరిగివచ్చే వరకూ తాము దేవుని అవిధేయతకు పాల్పడబోమని వారు మూసాకు వాగ్దానం చేసి ఉంటారు. లేదా తాము కూడా మూసా వెనుకే తూరు కొండపైకి వస్తామని మాట ఇచ్చి, ఆ తరువాత వారు ఆవుదూడను పూజించటంలో నిమగ్నులైపోయి ఉంటారు.

88 ఆ తరువాత అతను (కరిగించిన నగలతో) ప్రజలకు ఒక ఆవుదూడ విగ్రహాన్ని చేసి పెట్టాడు. అందులో నుంచి (అంబా అనే) శబ్దం వినవచ్చేది. దాన్ని చూసి, "ఇదే మీకూ, మూసాకూ ఆరాధ్య దైవం.[75] కాకపోతే అతను (మూసా) మరచి పోయాడు" (అని వారు చెప్పసాగారు).

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هَٰذَا إِلَٰهُكُمْ وَإِلَٰهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ ۝٨٨

89 ఏమిటీ, అది వారు అడిగిన దానికి సమాధానం ఇవ్వజాలదనీ, తమకు ఎలాంటి కీడుగానీ, మేలుగానీ చేయ లేదన్న[76] సంగతిని వాళ్లు గమనించటం లేదా?

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۝٨٩

90 అంతకు ముందే హారూను (అలైహిస్సలాం) వారితో, "నా జాతి జనులారా! ఈ ఆవుదూడ ద్వారా మీరు సంకటస్థితిలో

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِن قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنتُم بِهِ ۖ وَإِنَّ

---

74. మేము ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా ఈ తప్పు చేయలేదు. వ్యాకులత, మానసిక ఒత్తిడి మాచేత ఈ పొరబాటు చేయించింది అని వారు వివరణ ఇచ్చారు. ఇంతకీ ఏమిటీ ఆ వ్యాకులత? తరువాతి వాక్యంలో వివరించబడింది.

75. ఒక కథనం ప్రకారం వారు ఈ నగలను ఫిరౌనీయుల నుంచి చేబదులుగా తీసుకున్నారు. దాన్ని వారు ధరించటం సమ్మతం కాదు. కనుకనే వాటిని మోయలేని భారంగా పేర్కొనటం జరిగింది. వారంతా కలిసి ఆ నగలన్నింటినీ సేకరించి ఒక గోతిలో పడేశారు. అప్పటికే మార్గవిహీనతకు లోనై ఉన్న సామిరీ కూడా ఏదో తెచ్చిపడేశాడు (అది మన్ను మాత్రమే అని ముమ్ముందు తెలుస్తుంది). తరువాత వాడు ఆ నగలన్నింటినీ కరిగించి ఒక ఆవుదూడ ఆకారంలో విగ్రహాన్ని తయారు చేశాడు. అందులోకి గాలిపోయి వచ్చినప్పుడల్లా 'అంబా' అనే ఆవు తరహా శబ్దం వినవచ్చేది. ఈ శబ్దం ఆధారంగా సామిరీ ఇస్రాయీల్ సంతతివారిని రెచ్చ గొట్టాడు. 'చూశారా! ఇదే మీ ఆరాధ్య దైవం. సిసలైన దైవం ఇక్కడే ఉండగా మూసా మార్గభ్రష్టుడై దైవాన్వేషణలో తూరు పర్వతంపైకి పోయాడు' అని ప్రజలకు నూరిపోశాడు.

76. వారి అజ్ఞానాన్ని, మూర్ఖత్వాన్ని ఎత్తిచూపుతూ అల్లాహ్ ఈ విధంగా అన్నాడు : తమ మొరలను ఆలకించలేని, బదులు పలకలేని విగ్రహాన్ని వారు పూజిస్తున్నారా? తమకు లాభంగానీ, నష్టంగానీ ఏమాత్రం చేకూర్చలేని బొమ్మ ముందు వారు మోకరిల్లుతున్నారా?

رَبُّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُوْنِيْ وَاَطِيْعُوْٓا اَمْرِيْ ۝٩٠

పడ్డారు. యదార్థానికి మీ నిజ ప్రభువు మాత్రం కరుణామయుడైన అల్లాహ్‌యే. కాబట్టి మీరందరూ నన్ను అనుసరించండి. నేను చెప్పినట్లు నమ్మి నడవండి"[77] అని ప్రబోధించాడు.

قَالُوْا لَنْ نَّبْرَحَ عَلَيْهِ عٰكِفِيْنَ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوْسٰى ۝٩١

91 "మూసా తిరిగివచ్చేవరకు మేము దీన్ని సేవించుకుంటూ ఉంటాము"[78] అని వారు సమాధానమిచ్చారు.

قَالَ يٰهٰرُوْنُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ ضَلُّوْٓا ۝٩٢

92 "ఓ హారూన్! వీళ్లు పెడదారి పట్టడం చూస్తూ కూడా (ఊరుకున్నావా?) ఏ విషయం నిన్ను అడ్డుకుంది?

اَلَّا تَتَّبِعَنِ ۭ اَفَعَصَيْتَ اَمْرِيْ ۝٩٣

93 "నువ్వు నా వెనుక రాలేదేమి? ఏమిటీ, నువ్వు కూడా నా ఆజ్ఞను ఎదిరించావా?"[79] అని మూసా అడిగారు.

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَاْخُذْ بِلِحْيَتِيْ وَلَا بِرَاْسِيْ ۚ اِنِّيْ خَشِيْتُ اَنْ

94 "ఓ నా మాతాపుత్రుడా! నా గడ్డాన్ని పట్టుకోకు. నా జుత్తుపట్టి లాగకు.[80] 'నువ్వు ఇస్రాయీలు సంతతిలో చీలిక తెచ్చావు. నా ఉత్తర్వుకోసం నిరీక్షించలేదు'

77. తన జాతి ప్రజలు సామిరీ మాయమాటలకు మోసపోయి ఆవుదూడను ఆరాధ్యదైవంగా చేసుకున్నప్పుడు హజ్రత్ హారూన్ (అలైహిస్సలాం) ఆవేదనతో చెప్పిన మాటలివి.

78. ఆవుదూడను (విగ్రహాన్ని) పూజించటం వారికెంతో బాగా అనిపించింది. ఆ మోజులో వారు హారూన్ మాటల్ని కూడా లెక్కచేయకుండా పెడసరిగా సమాధానం ఇచ్చారు.

79. వీళ్లు నీ మాట లెక్కచేయనప్పుడు నువ్వు ఎందుకు వీళ్ల మధ్య ఆగిపోయావు? తక్షణం నువ్వు నా దగ్గరకు (తూరు పర్వతంపైకి) వచ్చి ఎందుకు చెప్పలేదు? నువ్వు నా ప్రతినిధిగా నీ కర్తవ్యాన్ని సక్రమంగా ఎందుకు నిర్వర్తించలేదు? అన్నది మూసా మాటల్లోని భావం.

80. తన జాతి ప్రజలు బహుదైవారాధనకు లోనుకావటం మూసాకు ఆశనిపాతం అయింది. ఈ సంగతి వినగానే ఆయన సహజంగానే ఆగ్రహం చెందారు. తన స్థానంలో ఉత్తరాధికారిగా నియమితుడైన తన సోదరుడు హారూన్ బాధ్యతా రాహిత్యం కూడా ఈ దుర్మార్గానికి ఒక కారణమని ఆయన తలపోశారు. అందుకే కోపంతో ఆయన

تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِىٓ إِسْرَآءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِى ﴿٩٤﴾

అని నువ్వు అంటావేమోనన్న భయంతో ఆగిపోయాను”[81] అని హారూన్ వివరించాడు.

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَٰسَٰمِرِىُّ ﴿٩٥﴾

95 “సామిరీ! ఇక నీ సంగతేమిటీ?” అని (మూసా) అడిగాడు.

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا۟ بِهِۦ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ ٱلرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَٰلِكَ سَوَّلَتْ لِى نَفْسِى ﴿٩٦﴾

96 “వారు చూడని దాన్ని నేను చూశాను. నేను దైవసందేశవాహకుని పాద ముద్రలో నుంచి ఒక పిడికెడు మన్ను తీసుకుని అందులో వేశాను.[82] నా మనసు కూడా నాకు దీనిని సరైనదిగా సూచింపజేసింది” అని అతను జవాబిచ్చాడు.

తన సోదరుని గడ్డం పట్టుకున్నారు. తలవెంట్రుకలు పట్టి కుదిపారు. దాంతో హజ్రత్ హారూన్ బాధపడుతూ, తన పట్ల మరీ అంత దురుసుగా ప్రవర్తించరాదని కోరారు. అసలు జరిగిందేమిటో చెబుతాను వినమని చెప్పసాగారు...

81. “జాతి జనులు నన్ను మరీ బలహీనునిగా జమకట్టారు. చివరకు వారు నన్ను హతమార్చేందుకు కూడా సమాయత్తమయ్యారు” (ఆరాఫ్ – 142). ఈ ఆయతును బట్టి అవగతమయ్యే దేమిటంటే, హజ్రత్ హారూన్ (అలైహిస్సలాం) బాధ్యతా నిర్వహణలో ఏ లోటూ చేయలేదు. తన వంతు కర్తవ్యాన్ని ఆయన చక్కగానే నిర్వర్తించారు. ఆవుదూడ పూజనుంచి వారిని ఆపారు. అయితే వ్యవహారం అంతః కలహాలకు దారితీసేలా ఉంది. ఒకవేళ వారు గనక తనను హత్యచేస్తే ఆ విషయం వారిలో చీలికను తెస్తుంది. ఇప్పుడిప్పుడే ఫిరౌన్ కబంధహస్తాల నుంచి బయటపడి, స్వేచ్ఛావాయువులు పీల్చుకుంటున్న ఒక బలహీన వర్గంలో రక్తపాతం సృష్టించబడటం, చీలిక రావటం ఎంతమాత్రం వాంఛనీయం కాదు. మూసా (అలైహిస్సలాం) అక్కడ లేకపోవటం వలన, పరిస్థితుల నిజస్వరూపం గురించి ఆయనకు పూర్తిగా తెలీక పోవటం వల్ల ఆయన చాలా తీవ్రంగా స్పందించి, తన సోదరుణ్ణి గట్టిగా మందలించారు. వాస్తవం తెలిసిన తరువాత ఆయన ఆ పాపానికి మూలకారకుడైన వ్యక్తి (సామిరీ) వైపుకు మరలారు. ఈ సంఘటనను ఆధారంగా చేసుకుని ముస్లింల సమైక్యత కోసం బహుదైవారాధనా (షిర్క్) చేష్టల్ని చూసీచూడనట్లు వదిలేయటంలో తప్పులేదని ఎవరయినా తలపోస్తే అది సరైనది కాదు. నిజానికి హారూన్ (అలైహి) మాటల ఉద్దేశం అది కాదు. అదీగాక ముస్లిం సమాజ ఐక్యతకు అసలు ప్రాతిపదిక ఏకదైవారాధనే (తౌహీద్).

82. ఆయతులోని **‘అర్రసూల్’** (ٱلرَّسُول) అంటే దైవదూత జిబ్రయీల్ (అలైహిస్సలాం)

قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تُخْلَفَهُ وَانْظُرْ إِلٰٓى إِلٰهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَّنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ٩٧

97 అప్పుడు మూసా, "సరే! ఇక్కణ్ణుంచి వెళ్ళిపో. నీకు శిక్ష ఏమిటంటే, నీవు జీవితాంతం 'అమ్మో నన్ను ముట్టుకోకండి'[83] అని అంటూ ఉంటావు. నీ నుంచి ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ తప్పిపోని వాగ్దానం మరొకటి కూడా నీ కోసం ఉంది.[84] ఇన్నాళ్ళూ నువ్వు అంటి పెట్టుకుని ఉన్న నీ ఆరాధ్య దేమునికి పట్టే గతేమిటో కూడా చూసుకో. మేము దాన్ని కాల్చి, భస్మం చేసి సముద్రంలో విసిరేస్తాము"[85] అన్నాడు.

అని అత్యధికమంది ఇస్లామీయ విద్వాంసులు భావించారు. జిబ్రయీల్ (అలైహిస్సలాం) గుర్రంపై స్వారీ అవటం సామిరీకి కనిపించింది. ఆ అడుగుజాడల్లోని మట్టిని సామిరీ తీసుకుని భద్రపరిచాడు. ఆ మట్టిలో మహిమ ఉంది. ఆ పిడికెడు మట్టిని సామిరీ కరిగించిన నగలలో కలిపి ఆవుదూడ బొమ్మ చేశాడు లేదా బొమ్మను చేసిన పిదప ఆ మన్నును లోపల వేశాడు. ఆ మట్టి మహిమతో ఆ దూడలో నుంచి 'అంభా' అనే శబ్దం వచ్చేది. ఆ శబ్దం వారందరినీ మభ్యపెట్టింది. దాన్ని వారు ఆరాధ్య దైవంగా తలపోసి పూజాపునస్కారాలు మొదలెట్టారు.

83. "నాకు దూరంగా జరగండి. నన్ను ముట్టుకోవద్దు" అని జీవితాంతం చెబుతూ ఉంటావు– ఎందుకంటే అతన్ని ఎవరు తాకినా తాకినవారూ, స్వయంగా సామిరీ కూడా తీవ్రమైన జ్వరంతో బాధపడేవారు. అందుకే అతను మనుషులు దగ్గరకు రావటం చూచినప్పుడల్లా 'నన్ను తాకవద్దు' అని కేకలేసేవాడు. అలా కొంతకాలం గడిచింది. ఆ తరువాత వాడు మానవ సమాజాన్ని వదలి అడవుల్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. అతని జీవితం సమకాలీన ప్రజలకు ఒక గుణపాఠంగా మిగిలిపోయింది. మానవ సముదాయాలను అపమార్గం పాలు చేయడానికి ఎవడెన్ని కొత్తపుంతలు తొక్కుతాడో ఇహపరలోకాల్లో అంతే పరాభవానికి లోనవుతాడు.

84. పరలోకంలో విధించబడే శిక్ష వేరుగా ఉంది. దాన్నుంచి తప్పించుకోవటం అసంభవం.

85. దీన్నిబట్టి విదితమయ్యేదేమిటంటే షిర్క్ (బహుదైవోపాసన)ను నిర్మూలించటం, దాని అవశేషాలను సయితం నామరూపాలు లేకుండా చేయటం అవసరం. కొందరు బిద్అతీలు (ధర్మంలో కొత్త పుంతలు తొక్కేవారు) తలపోస్తున్నట్లుగా ఈ చర్య కించపరిచే చర్యకాదు. పైగా ఇది ఆత్మాభిమానంతో ముడిపడి ఉన్న అంశం. సత్యధర్మాన్ని

98 యదార్థమేమిటంటే మీ అందరి ఆరాధ్యదైవం అల్లాహ్ మాత్రమే. ఆయన తప్ప వేరొక ఆరాధ్య దైవం లేనే లేదు. ఆయన జ్ఞానం అన్నింటినీ ఆవరించి ఉంది" (అని చెప్పాడు).

إِنَّمَآ إِلَٰهُكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَسِعَ كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

99 (ఓ ముహమ్మద్!) ఈ విధంగా మేము పూర్వం జరిగిన ఘటనలను[86] నీకు వివరిస్తూ ఉన్నాము. నిశ్చయంగా మేము నీకు మా వద్ద నుండి ఒక హితోపదేశాన్ని ఇచ్చి ఉన్నాము.[87]

كَذَٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ مَا قَدْ سَبَقَ ۚ وَقَدْ ءَاتَيْنَٰكَ مِن لَّدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

100 దీనిపట్ల విముఖత చూపినవాడు[88] ప్రళయదినాన పెద్ద (పాప) భారం మోస్తాడు.[89]

مَّنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُۥ يَحْمِلُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

101 అందులో వాడు శాశ్వతంగా చిక్కుకుపోతాడు.[90] అలాంటి వారి కోసం ప్రళయదినాన మహా చెడ్డ బరువు ఉంటుంది.

خَٰلِدِينَ فِيهِ ۖ وَسَآءَ لَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

ఆస్వాదించిన అభిమానధనులెవరూ, ధర్మావలంబీకుల్లో జొరబడిన ఇలాంటి అపసవ్యతను, అశుద్ధాన్ని సహించలేరు.

86. ఓ ముహమ్మద్ (స)! మూసా (అలైహిస్సలాం) – ఫిర్ఔన్‌ల గాథను నీకు తెలిపినట్లే ఇతర ప్రవక్తల వృత్తాంతాలను కూడా నీకు సందర్భోచితంగా వినిపిస్తూ ఉంటాం. ఆ సంఘటనలన్నీ నీ మనసులో మెదలుతూ ఉండాలి. నీ జాతి ప్రజలకు ఆ గాథలను వివరిస్తూ ఉండు. తద్వారా వారు గుణపాఠం గరపవచ్చు.

87. ఇక్కడ **'హితోపదేశం'** అంటే ఖుర్ఆన్ గ్రంథం అని భావం. ఈ గ్రంథం ద్వారా దాసుడు తన ప్రభువును జ్ఞాపకం చేస్తాడు. సన్మార్గం పొందుతాడు. సాఫల్యభాగ్యం పొందుతాడు.

88. అంటే ఈ గ్రంథాన్ని విశ్వసించనివాడు... ఇందులో గ్రంథస్థం అయి ఉన్న విషయాలను ఆచరణలో పెట్టనివాడు.

89. ఎందుకంటే వాడు చెడులచెట్టు, పాపాల పుట్ట అయి ఉంటాడు. వాడి కర్మల పత్రంలో సత్కర్మలనేవి ఉండవు – అన్నీ దుష్కర్మలే ఉంటాయి.

90. దాన్నుంచి తప్పించుకోవటంగానీ, పారిపోవటంగానీ జరగదు.

102 శంఖం ఊదబడే రోజు – [91] మేము అపరాధులను ఆ రోజు (భయం మూలంగా) కళ్లు నీలి రంగులోకి మారి పోయిన స్థితిలో సమీకరిస్తాము.

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِيْنَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾

103 వారు పరస్పరం, "మనం (ప్రపంచంలో) పదిరోజులకన్నా ఎక్కువ ఉండి ఉండం" అని గుసగుసలాడుకుంటూ ఉంటారు.[92]

يَتَخَافَتُوْنَ بَيْنَهُمْ اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

104 వారేం చెప్పుకుంటున్నారో మాకు బాగా తెలుసు. వారిలో (ధార్మికంగా) అందరికన్నా మంచి పద్ధతిపై ఉన్నవాడు,[93] "అసలు మీరు ఒక్క రోజు మాత్రమే ఉన్నారు" అంటాడు.

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُوْلُوْنَ اِذْ يَقُوْلُ اَمْثَلُهُمْ طَرِيْقَةً اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

91. శంఖం అంటే అదొక రకమైన 'కొమ్ము'. దైవాజ్ఞానుసారం ఇస్రాఫీల్ (అలైహిస్సలాం) శంఖం పూరించగానే ప్రళయం సంభవిస్తుంది (ముస్నదె అహ్మద్ – 2/191). వేరొక హదీసులో మహాప్రవక్త (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : "ఇస్రాఫీల్ అలైహిస్సలాం శంఖాన్ని నోటి ముద్దలాగా చేసుకుని సిద్ధంగా ఉన్నారు (అంటే నోటి దగ్గరే పెట్టుకుని ఉన్నారు) తలను వంచి, ఎప్పుడు ఆజ్ఞాపించబడుతుందో, ఎప్పుడు శంఖం పూరించ వలసివస్తుందోనని ప్రభువు ఆజ్ఞ కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. (తిర్మిజీ– సిఫతుల్ ఖియామ అధ్యాయం). ఇస్రాఫీల్ మొదటిసారి శంఖం ఊదగానే మృత్యువు సంభవిస్తుంది. రెండవసారి శంఖం ఊదగానే అల్లాహ్ ఆజ్ఞపై అందరూ లేచి హష్ర్ మైదానంలోకి హాజరవుతారు. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావించబడినది రెండవసారి ఊదబడే శంఖం గురించే.

92. ఆనాడు సర్వత్రా నెలకొనే భీతావహ పరిస్థితి కారణంగా వారు పరస్పరం గుసగుస లాడుకుంటారు. బిగ్గరగా మాట్లాడుకోవటానికి భయపడతారు.

93. అంటే వారిలో అందరికన్నా ఎక్కువ బుద్ధిమంతుడు, వివేచనాపరుడు అన్నమాట. ప్రాపంచిక జీవితం వారికి కొన్ని రోజుల, కొన్ని ఘడియల జీవితం అనిపిస్తుంది. "ఆ ఘడియ సంభవించిన రోజున అపరాధులు, తాము ఒక గడియ కాలంకన్నా ఎక్కువగా ప్రపంచంలో ఉండలేదని ప్రమాణాలుచేసి మరీ చెబుతారు" (రూమ్ – 55). ఇదే విషయం ఈ గ్రంథంలో అనేకచోట్ల ప్రస్తావనకు వచ్చింది. ఉదాహరణకు:

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْجِبَالِ فَقُلْ يَنسِفُهَا رَبِّى نَسْفًا ١٠٥

105 వారు నిన్ను పర్వతాల పరిస్థితి గురించి అడుగుతున్నారు. వారికిలా చెప్పు: "నా ప్రభువు వాటిని తుత్తునియ లుగా చేసి ఎగురవేస్తాడు.

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ١٠٦

106 "మరి భూమిని చదునైన మైదానంగా చేసివేస్తాడు.

لَّا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَآ أَمْتًا ١٠٧

107 "అందులో నీకు ఎలాంటి వంకరలు గానీ, మెట్టపల్లాలు గానీ కానరావు."

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ ٱلدَّاعِىَ لَا عِوَجَ لَهُۥ ۖ وَخَشَعَتِ
ٱلْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَٰنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ١٠٨

108 ఆ రోజు వారందరూ పిలిచేవాని వెనుక పడిపోతుంటారు.[94] అందులో (ఆ అనుసరణలో) ఎలాంటి వంకరతనం ఉండదు.[95] కరుణామయుడైన అల్లాహ్ సమక్షంలో అందరి కంఠస్వరాలు తగ్గి పోయి ఉంటాయి. గుసగుసలు తప్ప నీకు మరొకటి వినిపించదు.[96]

يَوْمَئِذٍ لَّا تَنفَعُ ٱلشَّفَٰعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ ٱلرَّحْمَٰنُ وَرَضِىَ
لَهُۥ قَوْلًا ١٠٩

109 ఆ రోజు కరుణామయుడు ఎవరి కయినా అనుమతించి, అతని మాటను (వినడానికి) ఇష్టపడితే తప్ప – ఎవరి సిఫారసూ చెల్లనేరదు.[97]

ఫాతిర్ సూరా – 37; మోమినూన్ : 112 – 114; నాజిఆత్). ఈ వాక్యాల సారాంశం ఏమిటంటే శాశ్వతమైన జీవితంపై క్షణభంగురమైన జీవితానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వకూడదు.

94. ఆ రోజు ఎత్తయిన పర్వతాలు, గుట్టలు, ఆకాశాన్నంటే పెద్ద పెద్ద కట్టడాలు– అన్నీ నేలమట్టమై సమానమైపోతాయి. నదులు, సముద్రాలలోని నీరు ఇంకిపోతుంది. నేలంతా చదునుగా అయిపోతుంది. ఆ తరువాత పిలిచే వాని నుంచి ఒక పిలుపు వినవస్తుంది. అందరూ ఆ పిలుపును అందుకుని అతన్ని అనుసరిస్తారు.

95. అంటే ఆ పిలిచేవాణ్ణి వదలి వారు ఇటూ ఇటూ వెళ్ళరు.

96. ఆనాడు సర్వత్రా నిశ్శబ్దం ఆవరిస్తుంది. అడుగుల సవ్వడి, గుసగుసలు తప్ప మరో శబ్దం వినబడదు.

97. ఆ రోజు ఎవరి సిఫారసూ ఎవరి కొరకూ పనికిరాదు. కాకపోతే కరుణామయుడైన

110 వారికి ముందూ వెనుకా ఉన్న స్థితిని గురించి అల్లాహ్‌కు మాత్రమే తెలుసు. అయితే వారికి మాత్రం ఆయన్ని గురించి పూర్తిగా తెలీదు.[98]

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلْمًا ١١٠

111 (ఆనాడు) అందరి ముఖాలు సజీవుడు, నిత్యుడు అయిన అల్లాహ్ ఎదుట పూర్తిగా క్రిందికి వాలి ఉంటాయి. నిశ్చయంగా దుర్మార్గం (బరువు) మోసేవాడు నాశనమవుతాడు.[99]

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ ۖ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ١١١

112 ఇక సత్కార్యాలు చేసినవాడు; అతను విశ్వాసి కూడా అయివుంటే – అతనికి

وَمَن يَعْمَلْ مِنَ الصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ١١٢

దేవుడు అనుమతించిన కొందరు మాత్రమే సిఫారసు చేయగలుగుతారు. అదీ అందరికోసం సిఫారసు చేయలేరు. అల్లాహ్ ఎవరి విషయంలో ఏదన్నా వినడానికి సమ్మతిస్తాడో వారి విషయంలో మాత్రమే ఏదన్నా సిఫారసు చేయగలుగుతారు. ఎవరు వారు? ఏకదైవోపాసకులు – ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను నమ్మినవారు. షిర్క్‌కు దూరంగా ఉన్నవారు. ఈ విషయం దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో అనేకచోట్ల చర్చించబడింది. ఉదాహరణకు: నజమ్ – 26; అంబియా – 28; సబా – 23; నబా – 38, ఆయతుల్ కుర్సీ (అనగా బఖర సూరా, 255వ ఆయతు).

98. వెనుకటి ఆయతులో సిఫారసుకు సంబంధించిన కొన్ని సూత్రాలు తెలుపబడ్డాయి. ఎవరు ఎంత పెద్ద నేరస్తులో, ఎవరు సిఫారసుకు అర్హులో, ఎవరు కారో అల్లాహ్‌కు మాత్రమే తెలుసు. అందుకే ప్రవక్తల, సజ్జనుల చేత ఎవరి సిఫారసును ఆమోదించాలో అల్లాహ్‌యే నిర్ణయిస్తాడు. ఎందుకంటే ఏ పాపం క్షమార్హమో, ఏది కాదో ఆయనకు అంతా తెలుసు. ఆ నిర్ణయం గైకొనే అధికారం ఇతరులకు ఉండదు.

99. ఎందుకంటే ఆ రోజు అల్లాహ్ అందరికీ పూర్తి న్యాయం చేస్తాడు. ప్రతి హక్కుదారునికీ అతని హక్కును ఇప్పిస్తాడు. ఆఖరికి కొమ్ములుగల ఒక మేక కొమ్ములు లేని మేకను హింసించి ఉంటే దాని నష్టపరిహారం కూడా ఇప్పించబడుతుంది (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ బిర్ర్; ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి:2, పేజీ – 235). అందుకే మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారు ఈ హదీసులోనే "ప్రతి హక్కుదారునికీ అతని హక్కును ఇవ్వండి" అని చెప్పారు. లేకపోతే తీర్పుదినాన ఇవ్వవలసి ఉంటుంది. మరో హదీసులో మహాప్రవక్త (స) ఇలా ప్రబోధించారు – "అన్యాయానికి దూరంగా ఉండండి. ఎందుకంటే అన్యాయం ప్రళయదినాన అంధకారంగా పరిణమిస్తుంది"

అన్యాయం జరుగుతుందన్న జంకుగానీ, తన హక్కు కాజేయబడుతుందన్న భీతిగానీ ఉండదు.[100]

113 ఇదేవిధంగా (ఓ ప్రవక్తా!) మేము దీనిని నీపై అరబ్బీ ఖుర్‌ఆన్‌గా అవతరింపజేశాము. ప్రజలు భయభక్తులు కలిగి ఉండగలందులకు,[101] లేదా వారిలో ధర్మ చింతన రేకెత్తేందుకు[102] పలు విధాలుగా ఇందులో భయబోధ చేశాము.

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

114 కనుక నిజ సామ్రాట్టు అయిన అల్లాహ్‌యే సర్వోన్నతుడు.[103] నీ వద్దకు పంపబడే 'వహీ' (దైవవాణి) పూర్తి కానంత వరకూ నువ్వు ఖుర్‌ఆన్ పఠించటంలో తొందరపడకు.[104] అయితే "ప్రభూ! నా జ్ఞానాన్ని పెంచు"[105] అని మాత్రం వేడుకో.

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِن قَبْلِ أَن
يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ ۖ وَقُل رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

(సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ బిర్ర్). తన నెత్తిన షిర్క్ భారాన్ని మోస్తూ వచ్చినవాడు ఘోర పరాభవానికి గురవుతాడు. ఎందుకంటే షిర్క్ చాలా పెద్ద అన్యాయం. క్షమార్హం కాని పాపం.

100. ఇతరుల పాపాల భారం గనక తనపై వేస్తే అది అన్యాయం అనిపించుకుంటుంది. పుణ్యకార్యాలకు తగిన ప్రతిఫలం ఇవ్వకపోతే హక్కు కాజేయబడినట్లవుతుంది. అయితే దేవుని న్యాయస్థానంలో ఇలాంటి అన్యాయం జరగదు.

101. అంటే పాపాలను, నిషిద్ధ (హరాం) విషయాలను, నీతిబాహ్యమైన పనులను పరిత్యజించి ధర్మసమ్మతమైన విధానాన్ని అవలంబించడానికిగాను.

102. అంటే వారిలో దైవవిధేయతా భావం జనించాలి. దైవసామీప్యం పొందటానికి వారు తాపత్రయపడాలి. వెనుకటి జాతుల స్థితిగతులను, సంఘటనలను తెలుసుకుని గుణపాఠం నేర్చుకోవాలి – ఇదే ఖుర్‌ఆన్ అవతరణా ఉద్దేశం.

103. ఆయన చేసే వాగ్దానం సత్యం. ఆయన హెచ్చరిక కూడా సత్యమే. స్వర్గనరకాలు కూడా సత్యమే. ఆయన తరఫున అవతరింపజెయ్యబడే ప్రతిదీ సత్యమే.

104. దైవదూత జిబ్రయీల్ (అలైహిస్సలాం) దైవసందేశం తీసుకుని వచ్చి, ప్రవక్త (స)కు వినిపించినప్పుడు, దాన్ని కంఠస్థం చేసుకోవటానికి ఆయన (సల్లల్లాహు అలైహి వ

115 మేము ఆదమ్‌కు ముందే గట్టిగా తాకీదు చేశాము. కాని అతను మరచి పోయాడు. మాకు అతనిలో సంకల్ప బలం కనిపించలేదు.[106]	وَلَقَدْ عَهِدْنَآ إِلَىٰٓ ءَادَمَ مِن قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُۥ عَزْمًا ﴿١١٥﴾

సల్లం) త్వరపడేవారు. ఒక్క అక్షరం కూడా మరచిపోకుండా పూర్తిగా జ్ఞాపకం చేసుకోవాలన్నది ప్రవక్త (స) ఉద్దేశం. అయితే ఈ విషయంలో తొందరపడవలసిన పనిలేదనీ, దైవవాణిని ముందు శ్రద్ధగా వినాలనీ, ఆ తరువాతే కంఠస్థం చేయాలని అల్లాహ్ ఆయనకు తాకీదు చేశాడు. ఎందుకంటే విషయాన్ని మనోఫలకంపై ముద్రించే బాధ్యత తనదని అల్లాహ్ చెప్పాడు. దీని వివరాలు అల్ ఖియామ సూరాలో రానున్నాయి.

105. అంటే జ్ఞానాన్ని, అవగాహనా శక్తిని పెంపొందించమని అల్లాహ్‌ను తరచూ వేడుకుంటూ ఉండాలి. ఈ ఆయతు అందరికీ వర్తిస్తుంది. ముఖ్యంగా ఇస్లామీయ విద్వాంసులు ఈ ఆయతును అనునిత్యం దృష్టిలో పెట్టుకుని ధార్మిక తీర్పులు (ఫత్వాలు) ఇచ్చే సమయంలో విషయాన్ని పలు కోణాల నుంచి తరచి చూడాలి. స్థూలదృష్టితో, మిడిమిడి జ్ఞానంతో 'ఫత్వా'లు జారీ చేయకూడదు. తీర్పుకు సంబంధించి కావలసినంత సమాచారాన్ని సముపార్జించాలి. ఇందులో ఎలాంటి అలసత్వం చూపకూడదు. ధార్మిక పరిభాషలో 'ఇల్మ్' (జ్ఞానం) అంటే అసలు ఖుర్ఆన్ హదీసుల జ్ఞానమే. మిగిలిన విద్యలన్నీ కూటికి, కోట్లకు సంబంధించినవే. అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) తరచూ అల్లాహ్‌ను ప్రార్థిస్తూ ఉండేది ఖుర్ఆన్ హదీసుల పరిజ్ఞానం కోసమే. ఈ 'జ్ఞానం' ద్వారా దాసునికి దైవంతో సంబంధం ఏర్పడుతుంది. ఇంకా ఈ జ్ఞానం ద్వారా మనిషి నడవడిక సంస్కరించబడుతుంది. ఏ విషయాల పట్ల దేవుడు ప్రసన్నుడవుతాడో, మరే విషయాలపట్ల అప్రసన్నుడవుతాడో తెలుసుకోవటానికి వీలవుతుంది. ఇలాంటి దుఆలలో ఇంకొక దుఆ ఇది : మహాప్రవక్త (స) ఈ దుఆ కూడా చేస్తూ ఉండేవారు: **"అల్లాహుమ్మన్ ఫానీ బిమా అల్లమ్తనీ వ అల్లిమ్నీ మా యన్ఫవునీ వ జిద్‌నీ ఇల్మన్. వల్‌హమ్దు లిల్లాహి అలా కుల్లి హాల్."** (ఇబ్నెమాజ) అనువాదం : ఓ అల్లాహ్! నీవు నాకు నేర్పిన విద్య ద్వారా నాకు ప్రయోజనాన్ని చేకూర్చు. ప్రయోజనం కలిగే విద్యనే నాకు నేర్పించు. నా జ్ఞానంలో వృద్ధినొసగు. సర్వావస్థల్లోనూ అల్లాహ్‌కే స్తోత్రం శోభిస్తుంది.

106. మరచిపోవటం అనేది మానవ సహజమైన దౌర్బల్యం. మానవుని మనోబలం కూడా తరచూ తడబడుతూ ఉంటుంది. ఈ రెండు బలహీనతల మూలంగానే షైతాన్ మనిషిపై సునాయాసంగా దాడిచేస్తాడు. ఒకవేళ ఈ బలహీనతల్లో దైవధిక్కారభావం, అవిధేయత వంటి అవలక్షణాలు అంతర్లీనం కాకుండా ఉన్నట్లయితే అవి క్షంతవ్యమే. అటువంటి బలహీనతలు ఒక ప్రవక్త సౌశీల్యానికి కూడా విరుద్ధమైనవి కావు. తిరుగుబాటు

116 "ఆదమ్‌కు సాష్టాంగపడండి" అని మేము దైవదూతలతో అన్నప్పుడు ఇబ్లీసు తప్ప అందరూ సాష్టాంగపడ్డారు. వాడు మాత్రం స్పష్టంగా నిరాకరించాడు.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ ﴿١١٦﴾

117 అప్పుడు మేము ఇలా అన్నాము : "ఓ ఆదమ్! వీడు నీకూ, నీ భార్యకూ బద్ధ విరోధి. (జాగ్రత్త!) వాడు మీరిద్దరినీ స్వర్గం నుంచి వెళ్లగొట్టే స్థితి రాకూడదు సుమా! ఒకవేళ అదేగనక జరిగితే నువ్వు కష్టాల్లో పడాల్సివస్తుంది.[107]

فَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ إِنَّ هَٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ ٱلْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰٓ ﴿١١٧﴾

ధోరణి పొడసూపకుండా ఉన్నంతవరకూ దేవుడు తన దాసుల పొరబాట్లను దయతో మన్నిస్తాడు. కాకపోతే తన తప్పు తెలిసిరాగానే దాసుడు సిగ్గుతో కుంచించుకుపోతూ, తన ప్రభువు సాన్నిధ్యంలో మోకరిల్లాలి. క్షమాపణ వేడుకోవాలి (హజ్రత్ ఆదమ్ – అలైహిస్సలాం కూడా అదే చేశారు).

దేవుడు హజ్రత్ ఆదమ్ (అలైహిస్సలాం)కు ముందే బోధపరిచాడు : "షైతాన్ నీకూ, నీ అర్ధాంగికీ బహిరంగ శత్రువు. వాడిపట్ల చాలా అప్రమత్తంగా ఉండాలి. వాడి మాయమాటలకు మోసపోవద్దు. అసూయతో వాడు మీరిద్దరినీ స్వర్గం నుంచి గెంటివేసే పరిస్థితి సృష్టించవచ్చు" అని. దీనినే 'వాగ్దానం'గా అభివర్ణించటం జరిగింది. ఈ మాటను హజ్రత్ ఆదం (అలైహిస్సలాం) మరచిపోయారు. అసలు విషయం ఏమిటంటే ఒకానొక వృక్షం వద్దకు వెళ్ళరాదనీ, ఆ వృక్షం ఫలాన్ని తినరాదనీ అల్లాహ్ ఆయనకు సూచించాడు. ఆ చెట్టు దగ్గరకు పోరాదన్న విషయం ఆయన మనసులో పదిలమైంది. అయితే షైతాన్ అబద్ధపు ప్రమాణాలు చేసి ఆదమ్‌ను కవ్వించాడు. ఆ చెట్టు పండును తిన్నవాడు మృత్యువును జయిస్తాడనీ, అతనికి శాశ్విత సార్వభౌమాధికారం లభిస్తుందని ప్రేరేపించాడు. దాంతో ఆదమ్ సంకల్పబలం దెబ్బతిన్నది. ఆయన ఏమరుపాటుకు గురై, షైతాన్ వ్యూహంలో చిక్కుకున్నారు.

107. ఇక్కడ **'కష్టం'** అన్న పదం పరిశ్రమ అన్న భావంలో ప్రయోగించబడింది. స్వర్గంలో కష్టపడకుండానే అన్నపానీయాలు, విశ్రాంతి సౌకర్యాలు లభిస్తున్నాయి. ఒకవేళ స్వర్గం నుంచి బయటపడితే తిండి బట్టల కోసం, నివాసగృహం కోసం తీవ్రంగా కష్టపడాల్సి వస్తుంది. 'కష్టపడాల్సివస్తుంది' అని ఆదం–హవ్వాలిద్దరికీ చెప్పలేదు. కేవలం ఆదమ్‌కు మాత్రమే ఈ మాట అనబడింది. మరి చూడబోతే ఆ వృక్షాన్ని సమీపించి, దానిపండు తిన్నవారిలో వారిద్దరూ ఉన్నారు. దీని ఆధారంగా పండితులేమంటారంటే, కష్టపడి

118 “(ఇక్కడ నువ్వు ఎంతో హాయిగా ఉన్నావు). ఇక్కడ నీకు ఆకలీ ఉండదు, నువ్వు నగ్నంగానూ ఉండవు.”

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ١١٨

119 “నీకు దప్పికగానీ, ఎండ బాధగానీ ఉండదు.”

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ ١١٩

120 మరి షైతాను అతన్ని కవ్వించాడు. “ఓ ఆదమ్! నేను నీకు శాశ్వత జీవితాన్ని ప్రసాదించే వృక్షాన్ని, ఎన్నటికీ పాతబడని సామ్రాజ్యాన్ని చూపించనా?!” అన్నాడు.

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَٰنُ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَىٰ ١٢٠

121 ఆ విధంగా వారిద్దరూ ఆ వృక్షం నుండి (ఫలం) తినగానే వారి మర్మ స్థానాలు బహిర్గతమైపోయాయి. వారిద్దరూ స్వర్గంలోని ఆకులతో వాటిని కప్పుకో సాగారు. ఆదమ్ తన ప్రభువు మాటను జవదాటి, దారి తప్పాడు.[108]

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ ۚ وَعَصَىٰٓ ءَادَمُ رَبَّهُۥ فَغَوَىٰ ١٢١

122 దరిమిలా అతని ప్రభువు అతన్ని ఎన్నుకున్నాడు. అతని పశ్చాత్తాపాన్ని స్వీకరించాడు. అతనికి మార్గం చూపాడు.[109]

ثُمَّ اجْتَبَٰهُ رَبُّهُۥ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ١٢٢

సంపాదించి ఆలుబిడ్డలను పోషించాల్సిన బాధ్యతను దేవుడు మగాడిపై వేశాడు. ఈ బాధ్యత స్త్రీపై మోపబడలేదు. ఈ బరువునుంచి తప్పించి దేవుడు ఆమెను గృహసామ్రాజ్ఞిగా గౌరవించాడు. కాని నేటి ఆధునిక మానవుడు స్త్రీ స్వేచ్ఛ పేరుతో ఆమెపై అదనపు భారం మోపాడు. దేవుడు తనకు సామ్రాజ్ఞిగా ఇచ్చిన ఈ ‘పురస్కారాన్ని’ ఆధునిక మహిళ ‘బానిస బంధనం’గా భావించి, గృహ సామ్రాజ్యాన్ని విడిచి అంగడిలోకి అడుగుపెట్టింది. తన మానమర్యాదలకు రక్షణ లేని స్వేచ్ఛా విపణిలో విహరించగోరుతోంది. ఆ విధంగా నేటి నారీమణి షైతాన్ పన్నిన అందమైన, ఆకర్షణీయమైన పద్మవ్యూహంలో దారుణంగా చిక్కుకుపోయింది.

108. షైతాన్ ప్రేరేపణపై ఆదమ్ నిషిద్ధ వృక్షం పండు తిని దైవాదేశాన్ని అతిక్రమించారు. పర్యవసానంగా సన్మార్గంనుంచి తప్పిపోయారు.

109. **‘మార్గం చూపాడు’** అన్న వాక్యాన్ని ఆధారంగా తీసుకుని కొంతమంది చెప్పేదేమిటంటే ప్రవక్త పదవి లభించక మునుపు ఆదం వల్ల ఈ మరుపు జరిగింది. ఆ తరువాత

123 (అల్లాహ్) ఇలా సెలవిచ్చాడు : "మీరిద్దరూ ఇక్కణ్ణుంచి దిగిపోండి. మీరు ఒండొకరికి శత్రువులు. ఇకమీదట మీ వద్దకు నానుండి మార్గదర్శకత్వం గనక వస్తే, నా మార్గాన్ని అవలంబించేవాడు దారి తప్పటంగానీ, ప్రయాసకు లోనవటంగానీ జరగదు.

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم
مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴿١٢٣﴾

124 అయితే నా ధ్యానం పట్ల విముఖత చూపినవాడి బ్రతుకు దుర్భరమైపోతుంది.[110] ప్రళయదినాన మేమతన్ని గుడ్డివానిగా చేసి లేపుతాము."[111]

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا
وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ ﴿١٢٤﴾

దేవుడు ఆయన్ని క్షమించి, తన ప్రవక్తగా ఎన్నుకున్నాడు. అయితే ఇంతకు ముందు మేము ప్రస్తావించినట్లు ఆదం ప్రవక్త వల్ల జరిగిన ఈ 'పొరపాటు' సౌశీల్యానికి విరుద్ధమైనది కాదు. అది 'మరుపు' మాత్రమే. ఇలాంటివి మానవ సహజమైన దౌర్బల్యాల క్రిందికివస్తాయి. ఇంకో విషయం ఏమిటంటే ఈ 'పొరబాటు' ధర్మప్రచారానికో, ప్రవక్త బాధ్యతల నిర్వహణకో లేక షరీఅత్ చట్టాలకో సంబంధించిన సమస్య కాదు. ఇది వ్యక్తి ప్రవర్తనకు సంబంధించిన అంశం. కనుక అది దైవాగ్రహానికి కారణమయ్యేంత తీవ్రమైన అపరాధం కూడా కాదు. అయితే మహనీయులవల్ల జరిగే సాధారణమైన తప్పులు కూడా అసాధారణమైనవిగానే పరిగణించబడతాయి. కాబట్టి హజ్రత్ ఆదం (అలైహిస్సలాం) దైవప్రవక్తగా నియుక్తులు కాకముందు నిషిద్ధవృక్షాన్ని సమీపించారని, ఆ తరువాత దేవుడు ఆయన్ని క్షమించి ప్రవక్తగా ఎన్నుకున్నాడని భావించటం సమంజసం కాదు.

"పశ్చాత్తాపభావంతో ఆదం కుమిలిపోయిన పిమ్మట మేము తిరిగి అతన్ని ఆ స్థానంలో తీసుకున్నాము. అతన్ని దివి నుంచి భువికి దింపాలని నిర్ణయించాము. ఇదంతా మా ప్రణాళిక ననుసరించి జరిగింది. మేము ఆదంకు శిక్షగా భువిపైకి దింపామని భావించరాదు" – ఈ ఆయతును ఈ భావంలోనే తీసుకోవాలి.

110. అలాంటి వారి సమాధి వారికోసం ఇరుకైపోతుందని కొంతమంది అభిప్రాయపడ్డారు. మరికొంతమంది అభిప్రాయం ప్రకారం వారి జీవితాలలో ప్రశాంతత కరువైపోతుంది. వారు సతతం వ్యాకులతకు, అశాంతికి లోనై ఉంటారు. అల్లాహ్ ధ్యానం పట్ల అశ్రద్ధ వహించిన పెద్ద పెద్ద ధనవంతులు సయితం మనశ్శాంతి కరువైపోయి ఇరకాటంలో పడిపోవటం మనకు సర్వత్రా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది.

111. నిజంగానే వారి కంటిచూపు పోవచ్చు లేక వారి మనోనేత్రం గుడ్డిదై

125 "ప్రభూ! నన్ను గుడ్డివానిగా చేసి లేపారేమిటీ? నాకు చూపు ఉండేదికదా!" అని అతను అంటాడు.

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيٓ أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

126 "జరగవలసిన విధంగానే జరిగింది. (ఒకప్పుడు) నీ వద్దకు వచ్చిన మా ఆయతులను (వచనాలను, సూచనలను, మహిమలను) నువ్వు విస్మరించావు. అందుకే ఈనాడు నువ్వు కూడా విస్మరించ బడుతున్నావు" అని అనబడుతుంది.

قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ ءَايَٰتُنَا فَنَسِيتَهَا ۖ وَكَذَٰلِكَ ٱلْيَوْمَ تُنسَىٰ ﴿١٢٦﴾

127 హద్దుమీరిపోయి, తన ప్రభువు ఆయతులను విశ్వసించేందుకు నిరాకరించిన ప్రతి ఒక్కరికీ మేము ఇటువంటి ప్రతిఫలాన్నే ఇస్తాము. నిశ్చయంగా పరలోక శిక్ష ఇంతకన్నా కఠినమైనది, ఎప్పటికీ ఉండేది.

وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنۢ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ ۚ وَلَعَذَابُ
ٱلْءَاخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَىٰٓ ﴿١٢٧﴾

128 వీరికి పూర్వం ఎన్నో సమూహాలను మేము తుదముట్టించాము. వారి నివాస స్థలాలలో (ప్రస్తుతం) వీళ్లు తిరుగుతున్నారు. ఈ విషయం కూడా వారికి సన్మార్గం చూపటం లేదా? నిశ్చయంగా ఇందులో వివేచన గల వారికొరకు ఎన్నో సూచనలున్నాయి.

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ ٱلْقُرُونِ يَمْشُونَ
فِى مَسَٰكِنِهِمْ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلنُّهَىٰ ﴿١٢٨﴾

129 నీ ప్రభువు తరఫు నుంచి మాట ముందే ఖరారు కాకుండా, గడువు ముందుగానే నిర్ధారించబడకుండా ఉన్నట్లయితే ఇప్పటికిప్పుడే వీళ్లకు, శిక్ష అంటుకొని ఉండేది.[112]

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

పోతుంది. పరలోక శిక్షనుంచి బయటపడే మార్గం ఏదీ వారి మనసుకు కానరాదు. వారి మనో మస్తిష్కాలు స్థంభించిపోతాయి.

112. తమకు పూర్వం ఎన్ని జాతులు, మరెన్ని సమూహాలు గడిచాయో ఈ ధిక్కారులు,

130 కనుక (ఓ ముహమ్మద్!) వారు కల్పించే మాటలపై ఓర్పు వహించు. నీ ప్రభువు స్తోత్రంతోపాటు, ఆయన పవిత్రతను కొనియాడు. సూర్యోదయం కాక ముందు, సూర్యాస్తమయానికి ముందు, రాత్రివేళల్లోనూ, పగటి అంచుల్లోనూ ప్రభువును ధ్యానిస్తూ ఉండు.[113] తద్వారా నువ్వు సంతృప్తిచెందే[114] అవకాశం ఉంది.

فَاصْبِرْ عَلٰی مَا یَقُوْلُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا ۚ وَمِنْ اٰنَآئِ الَّیْلِ فَسَبِّحْ وَاَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّکَ تَرْضٰی ﴿۱۳۰﴾

అవిశ్వాసులు చూడటం లేదా? చూడబోతే వీళ్లు తమ పూర్వీకులకు వారసులు. తమ పూర్వీకుల శిథిలాలపై కలియ తిరుగుతున్నారు. దైవధిక్కార వైఖరి మూలంగానే మేము వారిని శిక్షించాము. గుణపాఠం నేర్చుకోదలిచే వారికోసం వారి ముగింపులో పలు సూచనలున్నాయి. కాని మక్కాకు చెందిన ఈ అవిశ్వాసులు మరీ గుడ్డిగా వ్యవహరిస్తున్నారు. తలబిరుసుతనం బెడిసికొడుతుందని తెలిసికూడా వీళ్లు దారికి రావటం లేదు. వారికోసం నిర్ధారించబడిన గడువు వచ్చేవరకూ వారికి విడుపు ఇవ్వబడుతూనే ఉంటుందని దేవుడు నిర్ణయం గైకొనకుండా ఉన్నట్లయితే, వెంటనే వారిపై దైవాగ్రహం విరుచుకుపడేది. వారంతా నాశనమై ఉండేవారు. కాబట్టి ధిక్కార వైఖరికి ఒడిగట్టినప్పటికీ తమపై శిక్ష అవతరించలేదన్న ధీమాతో వారు నిర్భయంగా ఉండరాదు. అసలు తమపై దేవుని శిక్షే అవతరించదని తలపోయరాదు. దేవుడు ఇచ్చిన నిర్ణీత గడువును మహదవకాశంగా భావించి రుజువర్తనులు కావాలి. గడువు ముగిసినంతనే ఆయన మీ భరతం పట్టడం ఖాయం అని తెలుసుకోండి.

113. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల దృష్టిలో ఇక్కడ ధ్యానం అంటే నమాజ్ అని భావం. ఐదుపూటల నమాజులన్నమాట. సూర్యోదయానికి ముందు ఫజ్ర్ నమాజ్, సూర్యాస్తమయానికి ముందు అస్ర్ నమాజ్, రాత్రివేళల్లో మగ్రిబ్ ఇషా నమాజులు, పగటి సమయంలో జుహ్ర్ నమాజు అని అర్థం. పగటిని గనక రెండు భాగాలుగా విభజిస్తే, అందులో జుహ్ర్ నమాజు పగటి యొక్క మొదటి భాగం చివర్లోనూ, రెండో భాగం ప్రారంభంలోనూ ఆచరించినట్లవుతుంది. అందుకనే మూలంలో 'అత్‌రాఫన్నహార్' (పగటి అంచుల్లో) అని చెప్పబడింది. మరికొందరు విద్వాంసుల ప్రకారం ఈ వేళల్లో తస్బీహ్ మరియు హమ్ద్ చేయటంలో నమాజులు, దుఆలు (ప్రార్థనలు), ఖుర్‌ఆన్ పఠనం, స్వచ్ఛంద ఆరాధనలు, దైవనామస్మరణ మొదలగునవి అన్నీ వచ్చేస్తాయి. 'ఓ ముహమ్మద్! నువ్వు ఈ ముష్రిక్కుల ధిక్కార వైఖరికి బాధపడకు. నీ మనసును దైవధ్యానంలో లగ్నం చేయి. దేవుని ఔన్నత్యాన్ని కీర్తిస్తూ ఉండు. వారి వ్యవహారాన్ని దైవానికి అప్పగించు. వాళ్ల సంగతి దేవుడు చూసుకుంటాడు' అని పై వాక్యాలకు భావం.

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾

131 వారిలోని పలు రకాల జనులకు మేము ఇచ్చిన ప్రాపంచిక జీవిత వైభవాల వైపు ఆశగా చూడకు. వాటిద్వారా వాళ్లను పరీక్షించటానికే మేము ఆ వస్తువులను వారికి ఇచ్చాము.[115] వాస్తవానికి నీ ప్రభువు ప్రసాదించిన ఉపాధి మాత్రమే మేలైనది, మిగిలి ఉండేదీను.[116]

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْأَلُكَ
رِزْقًا ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُكَ ۗ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴿١٣٢﴾

132 నీ కుటుంబీకులకు నమాజు గురించి తాకీదు చెయ్యి. నువ్వు సయితం దానిపై స్థిరంగా ఉండు.[117] మేము నీ నుంచి ఉపాధిని అడగటంలేదు. పైగా మేమే నీకు ఉపాధిని ఇస్తున్నాము. చివరికి మంచి జరిగేది భయభక్తులకే.

114. ఈ ధ్యానం వల్ల నీ మనసు నెమ్మదిస్తుంది. దేవుడు నిన్ను అత్యున్నత స్థానంలో ప్రతిష్ఠింపజేస్తాడు. దాంతో నువ్వు సంతోషిస్తావు.

115. ఈ విషయం ఆలి ఇమ్రాన్ సూరా (196–197), అల్ హిజ్ర్ సూరా (87, 88), అల్ కహఫ్ సూరా (7)లో కూడా ఇంతకు ముందు వచ్చింది.

116. అంటే పరలోక పుణ్యఫలం అన్నమాట. అది ప్రాపంచిక సిరిసంపదలకంటే ఎంతో మేలైనది, శాశ్వతమైనది. 'హదీసె ఈలా'లో ఇలా ఉంది. హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) దైవప్రవక్త (సఅసం)ను పలకరించే ఉద్దేశంతో ఇంటికి వచ్చారు. ఆ సమయంలో ఆయన (సఅసం) కటిక చాపపై విశ్రమించి ఉన్నారు. ఇంట్లో రెండు తోలు వస్తువులు తప్ప మరేమీ లేవు. ఈ దృశ్యాన్ని చూసి హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి. "ఉమర్! ఎందుకు విలపిస్తున్నావు?" అని దైవప్రవక్త (స) అడిగితే, 'దైవప్రవక్తా (స)! ఒక వైపు రోము, పారసీక చక్రవర్తులు సకల భోగభాగ్యాలతో తులతూగుతూ ఉండగా తమరు సృష్టిశ్రేష్ఠులై ఉండి కూడా ఇంతటి నిరాడంబర జీవితాన్ని గడుపుతున్నారే!?' అని విలపించారు ఉమర్ (రజి). దానికి మహాప్రవక్త (స), "ఉమర్! నువ్వు ఇప్పటికీ సంశయంలో పడిఉన్నావా? వారికి భోగభాగ్యాలు ప్రాపంచిక జీవితంలోనే ఇచ్చేయబడ్డాయి (అంటే పరలోకంలో వారికేమీ లభించదు. పరలోక సౌఖ్యాలు మనకు లభిస్తాయి)" అని సముదాయించారు (బుఖారీ – తహ్రీమ్ సూరా, ముస్లిం – ఈలా అధ్యాయం).

117. ఈ ఆదేశం ప్రవక్తనుద్దేశించి ఇవ్వబడినప్పటికీ, సమస్త ముస్లిం జగతి ఈ ఆజ్ఞాపాలన

133 "ఈయనగారు తన ప్రభువు తరఫు నుంచి మా దగ్గరకు ఏదన్నా నిదర్శనాన్ని ఎందుకు తీసుకురాడు?"[118] అని వారు అంటున్నారు. ఏమిటీ, పూర్వ గ్రంథాల స్పష్టమైన నిదర్శనం వారి వద్దకు చేర లేదా?[119]

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِّن رَّبِّهِ ۚ أَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةُ
مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾

134 ఒకవేళ మేము ఇతని (రాక)కి ముందే,[120] ఏదైనా శిక్ష ద్వారా వాళ్ళను అంతమొందించి ఉంటే, "మా ప్రభూ! నువ్వు మా వద్దకు ప్రవక్తను ఎందుకు పంపలేదు? పంపి ఉంటే మేము పరాభవానికి, అవమానానికి లోనవకముందే నీ సూచనలను అనుసరించి ఉండేవాళ్ళం కదా!" అని తప్పకుండా అని ఉండేవారు.

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُم بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا
رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ
مِن قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ ﴿١٣٤﴾

135 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : "ప్రతి ఒక్కడూ (ఫలితం కోసం) నిరీక్షిస్తున్నాడు. కాబట్టి మీరు కూడా నిరీక్షించండి.[121] సన్మార్గాన ఉన్నదెవరో, మార్గదర్శకత్వం ఎవరు పొందారో త్వరలోనే మీరు తెలుసుకుంటారు.[122]

قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا ۖ فَسَتَعْلَمُونَ
مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

క్రిందికి వస్తుంది. ముస్లింలలో ప్రతి ఒక్కరూ తాము స్వయంగా నమాజు వ్యవస్థకు కట్టుబడి ఉండటంతోపాటు తమ ఇంటి వారలకు కూడా నమాజు గురించి ఆదేశించాలి.

118. అంటే వారు కోరినట్లుగా ఏదన్నా దైవ మహిమ ఎందుకు రాదు? ఉదాహరణకు : – సమూద్ జాతికి ఒంటెను దైవ నిదర్శనంగా పుట్టించినట్లుగా దేవుడు తమ కోసం కూడా మక్కాలో ఏదన్నా అద్భుతం చేసి చూపదేమి? అన్నది వారి ఉద్దేశం.

119. అంటే – తౌరాత్, బైబిల్, జబూర్ వంటి గ్రంథాలు వారివద్దకు వచ్చాయి కదా! ఆ గ్రంథాలలో అంతిమ దైవప్రవక్త (స) గుణగణాల గురించి చెప్పబడలేదా? అంతిమ దైవప్రవక్త (స)ను విశ్వసించడానికి అది చాలదా? వెనుకటి జాతుల వారు కోరినట్లుగా వారికి మహిమలు చూపినప్పటికీ వారు విశ్వసించలేదు. ఆ కారణంగా వారు నాశనం చేయబడ్డారు. ఆ సంగతి వీరికి తెలీదా? వీళ్లు కూడా ఏరికోరి వినాశాన్ని కొనితెచ్చుకోవాలనుకుంటున్నారా?

120. అంటే అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) అని భావం.

121. అసత్యం ఆధిపత్యం వహిస్తుందో లేక సత్యం గెలుస్తుందో త్వరలోనే తెలిసిపోతుంది. దీనికోసం అవిశ్వాసులూ ఎదురు చూడాలి. విశ్వాసులూ ఎదురు చూడాలి.

122. దేవుని తోడ్పాటు ద్వారా సాఫల్య భాగ్యం పొందేవారెవరో మీకే తెలుస్తుంది. ఈ తోడ్పాటు ముస్లింలకు లభించింది. తద్వారా ముస్లింలే సన్మార్గాన ఉన్నారని, ఇస్లాం అనుయాయులే దేవుని మార్గదర్శకత్వాన్ని పొందారని అనతికాలంలోనే జగతికి తెలిసిపోయింది.